

Biblicum

– tidskrift för biblisk tro och forskning

- Bibeln och dess läsare II
- Psalm 51 i reviderad översättning
- Profeten Jesajas bok, del 5
- Frälsningen och friheten enligt GT
- Pridefestivalen och Svenska kyrkan

Nr 3 2010 Årg. 74

INNEHÅLL

Redaktionellt	97
Bibeln och dess läsare II. Alvar Svenson	99
Psalm 51 i reviderad översättning. SE	102
Frälsningen och friheten enligt Gamla testamentet. SE	108
Profeten Jesajas bok, del 5. SE	121
<i>Frågor och svar</i>	128
<i>Utblick över samtiden</i>	131
<i>Litteratur</i>	140
<i>Gåvoredovisning</i>	144

BIBLICUM – tidskrift för biblisk tro och forskning

Ansvarig utgivare: Stefan Hedkvist.

Redaktör: Seth Erlandsson

Redaktionskommitté: Seth Erlandsson, Stefan Hedkvist, Alvar Svenson,
Egil Edvardsen och Kjell Petter Bakken.

Tidskriften utkommer med fyra nummer per år.

Prenumerationspris: 200 svenska kr (stud 100 kr),
prenumeranter i Norge betalar 220 norska kr (stud 110 NOK),
prenumeranter i Danmark betalar 215 danska kr (stud 110 DKK),
prenumeranter i Finland och övriga Europa betalar 26 euro (stud 16 EUR),
prenumeranter i övriga världen 30 euro (stud 20 EUR).

Plusgiro Sverige 152335-6

DnB NOR Norge 7877.08.15400

SAMPO Finland 800017-70843747

Tidskriftens expedition:

Ingvar Adriansson, Släntvägen 10, S-331 35 Värnamo

E-mail: biblicum@bredband.net

Redaktionens adress:

Seth Erlandsson, Vitmåragatan 9B, 722 26 Västerås

E-mail: seth.erlandsson@tele2.se

Glöm inte anmäla adressändring.

BIBLICUM

tidskrift för biblisk tro och forskning

3/2010

Redaktionellt

Vid planeringen av ett nytt nummer av en tidskrift som har underrubriken "för biblisk tro och forskning" är det naturligt att vi frågar oss: Vilka ämnen och vilka frågor brottas våra läsare med? Vad önskar de få utrett och besvarat när det gäller Bibeln och dess innehåll? Genom undervisande artiklar och via "utblickar" och "Frågor och svar" vill vi skapa ökad klarhet och inspirera till fortsatt bibelstudium och iver för biblisk tro.

I detta nummer kommer vi in på och försöker besvara följande frågor: Hur kan Bibelns ord sägas ge oss klarhet och vara ett ljus på vår stig, när det finns sådant som är svårt att förstå? Läs artikeln "Bibeln och dess läsare II" som bl.a. tar upp Bibelns yttre och inre klarhet. Hur ska den kända Psaltarpsalmen 51 förstås och översättas när det i 1917 års bibelöversättning står "mot dig allena har jag syndat" och "i synd har min moder avlat mig"? Har vi inte syndat också mot våra medmänniskor? Vill inte Gud att äkta makar ska vara ett kött och avla barn? Läs artikeln om Psalm 51 och kommentarerna till den reviderade provöversättningen.

Vad menas med Israels särställning och hur ska vi förstå Gamla testamentets många offer-, renhets- och gudstjänstföreskrifter? Hur kan Gud säga: "Jag är mätt på brännoffer av baggar och på gödkalvars fett, till blod av tjurar, lamm och bockar har jag inte behag", när han gett befallning om dessa offer? Läs artikeln om "Frälsningen och friheten enligt Gamla testamentet". Hur ska de svåra profetierna i Jesaja 19-21 förstås? Kan den historiska bakgrunden bidra till förståelsen? Läs artikeln om "Profeten Jesajas bok, del 5" där profetiernas innebörd blir belyst i sitt historiska sammanhang.

Får en präst kallas "Fader"? Vad menas med "evangelikala" kristna? Avdelningen "Frågor och svar" försöker besvara dessa frågor. Under avdelningen "Utblick över samtiden" aktualiseras och besvaras bl.a. följande frågor: Vilken syn på Bibeln vittnar olika kyrkors hemsidor om? Vad menas med Oas-rörelsen och vad hände på Oas-konferensen i Borås? Vilken sexualsyn står många präster och biskopar för idag och hur motiverar de sitt deltagande i "Pridefestivalen", paraden för homosexuella, bisexuella och transsexuella?

För den som studerar Bibeln och följer med vad som händer i vår tid är det ingen tvekan om att det avfall från Guds ord som Bibeln förutsagt nu tar sig allt fräckare former. Jesus ställde frågan: *"Ska väl Människosonen när han kommer finna tro på jorden?"* (Luk. 18:8). Det är betecknande att avfallet från Guds ord går hand i hand med en allt större sexuell lösaktighet. Så var det redan under Gamla testamentets tid. Parallellt med avfallet från Herren ökade missbruket av Guds goda gåvor, inte minst sexualiteten. Sodoms och Gomorras grova synder och laster kanske någon trott inte skulle kunna överträffas i vår tid. I själva verket sker det med råge och försvaras av både världsliga och kyrkliga ledare som prisvärda uttryck för kärlek.

Syndens makt att bedra är stor. Men Herrens makt är större. Hans ord är *"levande och verksamt och skarpare än något tveeggat svärd"* (Hebr. 4:12). Evangeliet om syndernas förlåtelse av nåd allena, för Kristi skull allena, är *"Guds kraft till frälsning för var och en som tror, först juden och sedan greken"* (Rom. 1:16). *"Om någon syndar har vi en som för vår talan inför Fadern – Jesus Kristus som är rättfärdig. Han är försoningen för våra synder, och inte bara för våra utan också för hela världens"* (1 Joh. 2:1-2). Låt oss därför *"fortsätta kampen för den tro som en gång för alla har överlämnats åt de heliga"* (Jud. 3). Tack för ert stöd i denna kamp!

Red.

Bibeln och dess läsare II

- ett bibelstudium om Bibelns klarhet

I förra numret var ämnet Bibelns auktoritet. Nu ska vi se på några bibelställen som visar på Bibelns klarhet. Själva bibelordet har både en yttre och en inre klarhet. I bibliska sammanhang talas det ofta om olika tolkningar och i skydd av olika tolkningsprinciper kan man komma med praktiskt taget vilken underlig utläggning som helst. Enligt ett sådant synsätt är det upp till den kloka och fantasifulla människan att försöka tolka vad texten säger. Ingen kan då egentligen veta vad den rätta betydelsen av texten är. Sådana tankar är främmande för Bibeln själv. Så är exempelvis redan inledningsorden i 1 Mosebok så tydliga att man måste göra våld på själva texten för att få den att säga något annat än att det är Gud som är skapelsens upphov. På samma sätt måste man göra med orden i Johannesevangeliets inledning om de ska säga något annat än att Jesus är Guds Son.

Det finns många bibelställen som talar om klarheten i Guds ord. Ps.119 har flera vittnesbörd om detta. Det mest kända vittnesbördet är kanske vers 105: *"Ditt ord är mina fötters lykta och ett ljus på min stig."* Vers 130 lyder: *"När dina ord öppnas, ger de ljus och skänker förstånd åt enkla människor."* I Ps.19:8 heter det: *"HERRENS undervisning är fullkomlig, den ger själen nytt liv. HERRENS vittnesbörd är sant, det gör enkla människor visa."* Paulus skriver till Timoteus: *"Du känner från barndomen de heliga Skrifterna som kan göra dig vis, så att du blir frälst genom tron i Kristus Jesus"* (2 Tim.3:15). Dessa ord tillsammans med en rad andra vittnar om en klarhet som möter varje läsare. Orden behöver inte efterbehandlas för att kunna förstås. Orden som utgått ur Guds mun är redan prövade på högsta nivå. *"HERRENS tal är ett rent tal, likt silver som rinner ner på jorden, luttrat i degeln, renat sju gånger"* (Ps.12:8).

Trots denna klarhet i själva bibelordet är det dolt för vissa läsare. Det är först genom Andens uppenbarelse som den verkliga förståelsen kommer, i enlighet med Jesu ord: *"Vid den tiden sade Jesus: Jag prisar dig, Fader, du himlens och jordens Herre, för att du har dolt detta för de*

visa och kloka och uppenbarat det för de små. Ja, Fader, detta var din goda vilja" (Matt. 11:25-26). Luthers förklaring till tredje trosartikeln anknyter till dessa ord av Jesus: "Jag tror att jag inte av eget förstånd eller egen kraft kan tro på Jesus Kristus, min Herre, eller komma till honom, utan att den helige Ande har kallat mig genom evangelium, upplyst mig..." Detta hindrar inte att Jesus kan bestraffa Petrus när han försöker förhindra hans lidande genom att dra sitt svärd och hugga mot fienderna. Jesus säger: *"Men hur skulle då Skrifterna uppfyllas som säger att detta måste ske?"* (Matt. 26:54). Flera gånger berättar evangelierna om hur Jesus måste förebrå sina lärjungar för deras tvivel och svaga tro.

Budskapet från Gud fanns i de profetiska skrifterna, det budskap som Petrus försökte hindra med svärdet. Först på Pingstdagen då Anden utgöts över apostlarna framstod detta i all sin klarhet för dem. Petrus hänvisade då i sin predikan till Joels och Davids ord (se Apg. 2). Nu förstod han hela sammanhanget, han som t.o.m. ville avråda Jesus från att utföra sitt försoningsverk (Matt. 16:22). Först efter det fullbordade försoningsverket avslöjades denna sanning i hela sin klarhet för honom. Då uppfyllde den Uppståndne sitt löfte att sända den helige Ande med sitt ljus över Skrifterna. *"Men när han kommer, sanningens Ande, då skall han föra er in i hela sanningen"* (Joh. 16:13).

När Jesus talade med Emmausvandrarna kom han inte med nya ord utan förklarade för dem det som redan stod skrivet i de heliga Skrifterna. Hela budskapet fanns där, det var mottagaren som var felinställd. Man skulle kunna säga att mottagaren måste kalibreras för att kunna ta emot budskapet. *"Och han började med Mose och alla profeterna och förklarade för dem vad som var sagt om honom i alla Skrifterna"* (Luk. 24:27). Efteråt talade Emmauslärjungarna om hur deras hjärtan brann i dem vid hans utläggning.

När judarna inte förstod eller trodde Jesu budskap var det deras eget fel. De följde sin faders vilja. Jesus sa: *"Varför förstår ni inte vad jag säger? Därför att ni inte kan lyssna till mitt ord. Ni har djävulen till er fader. Och vad er fader har begär till, det vill ni göra. Han har varit en mördare från början och har aldrig stått på sanningens sida, eftersom sanning inte finns i honom. När han talar lögn, talar han av sitt eget, ty han är en lögnare, ja, lögnens fader. Men mig tror ni inte, därför att jag säger er sanningen. Vem av er kan överbevisa mig om synd? Om jag talar sanning, varför tror ni mig inte? Den som är av Gud lyssnar till Guds ord. Men ni lyssnar inte, därför att ni inte är av Gud"* (Joh. 8:44-47).

Paulus påminner om att det finns ett inneboende ljus i Guds ord som strålar fram i evangeliet. *"Är vårt evangelium dolt, så är det dolt för dem som går förlorade. Ty den här tidsålderns gud har förblindat de otroendes sinnen, så att de inte ser ljuset som strålar ut från evangeliet om Kristi härlighet - han som är Guds avbild. Vi predikar inte oss själva, utan Jesus Kristus som Herren, och oss som era tjänare för Jesu skull. Ty Gud som sade: 'Ljus skall lysa fram ur mörkret', han har låtit ljus lysa upp våra hjärtan, för att kunskapen om Guds härlighet, som strålar fram i Kristi ansikte, skall sprida sitt sken"* (2 Kor. 4:3-4).

Budskapet kommer till oss och vi får ljus genom evangeliet. Det är våra hjärtan som är mörka. De behöver genomlysas och upplysas. Hos oss finns sådant som kan fördunkla också detta klarhetens ord. Det är otrons förfärande kraft. *"Ty detta budskap om korset är en dårskap för dem som blir förtappade, men för oss som blir frälsta är det en Guds kraft. Det står ju skrivet: Jag skall göra de visas visdom om intet, och de förståndigas förstånd skall jag slå ner. Var är de visa? Var är de skriftlärd? Var är den här världens ordvrängare? Har inte Gud gjort den här världens visdom till dårskap? Jo, eftersom världen i sin visdom inte lärde känna Gud i hans vishet, beslöt Gud att genom den dårskap som vi predikar frälsa dem som tror"* (1 Kor. 1:18-21).

"Räkna med att vår Herres tålmod tjänar till er frälsning. Så har också vår älskade broder Paulus skrivit till er enligt den vishet som han fått, och så gör han i alla sina brev, när han talar om detta. I dessa brev finns en del som är svårt att förstå och som okunniga och obefästa människor förvränger till sitt eget fördärv - något som också sker med de övriga Skrifterna" (2 Petr. 3:15-16).

Då det finns sådant som är svårt att förstå för vårt förblindade förnuft, kan det förvrängas till skada för själarna. Men själva ordet har fortfarande sin inneboende klarhet. Därför är det av vikt att vi alltid studerar allt Guds Ord och låter det ena ordet hjälpa till vid förståelsen av det andra. Vi tror och bekänner att Bibeln har en inneboende klarhet som finns där utan vårt agerande. Denna klarhet gör budskapet tillgängligt och levande för läsaren. Under allt kan vi räkna med att Herrens Ande är verksam i och genom Ordet och har tålmod med oss och vårt oförstånd. Men Anden kommer inte utan Ordet utan i och genom det lästa, inspirerade och ofelbara Ordet från Gud.

Alvar Svenson

Psalm 51 i reviderad översättning

Arbetet med en revision av Svenska Folkbibelns bibelöversättning (SFB98) har kommit en bra bit på väg. Mycket av Nya testamentet har arbetats igenom och bearbetats på nytt efter förslag från referenter. Men mycket arbete återstår. När det gäller Gamla testamentet kan vårt revisionsförslag av hela Psaltaren nu tryckas som en provöversättning, så att en bredare allmänhet kan ta del av våra förslag till reviderad översättning och inkomma med synpunkter.

Vissa bibeltexter är känsligare att nyöversätta än andra. Det gäller inte minst Psalm 51 som många lärt sig utantill enligt ålderdomligare vändningar och som ofta används i den kristna gudstjänsten som gemensam syndabekännelse. För att ge våra läsare en inblick i de överväganden som blir aktuella vid översättningsarbetet publiceras här nedan Psalm 51 i reviderad form inklusive en kort kommentar.

Psalm 51

Bön om syndernas förlåtelse

¹För körledaren. En psalm av David, ²när profeten Natan kom till honom efter att han gått in till Bat-Seba.

³Gud, var mig nådig
efter din godhet,
utplåna mina överträdelser
efter din stora barmhärtighet.
⁴Tvätta mig ren från min skuld,
rena mig från min synd,
⁵för jag känner mina överträdelser
och min synd är alltid inför mig.

- ⁶Mot dig, just mot dig
har jag syndat
och gjort det som är ont
i dina ögon.
Därför har du rätt när du talar,
du är ren när du dömer.
- ⁷Ja, med skuld är jag född
och med synd blev jag till
i min moders liv.
- ⁸Du älskar sanning i hjärtat,
lärl mig då vishet
i mitt innersta.
- ⁹Rena mig med isop
så att jag blir ren,
tvätta mig
så att jag blir vitare än snö.
- ¹⁰Låt mig få höra fröjd och glädje,
låt de ben du krossat få jubla.
- ¹¹Vänd bort ditt ansikte
från mina synder,
utplåna all min skuld.
- ¹²Skapa i mig, Gud, ett rent hjärta
och ge mig på nytt
en frimodig ande.
- ¹³Förkasta mig inte från ditt ansikte
och ta inte din helige Ande
ifrån mig.
- ¹⁴Låt mig åter få glädjas
över din frälsning,
och håll mig uppe
med en villig ande.
- ¹⁵Jag ska lära överträdarna
dina vägar,
så att syndare omvänder sig till dig.
- ¹⁶Rädda mig från blodskuld,
Gud, du min frälsnings Gud,

så ska min tunga jubla
 över din rättfärdighet.
¹⁷Herre, öppna mina läppar,
 så ska min mun förkunna ditt lov.
¹⁸Slaktoffer gläder dig inte,
 annars skulle jag ge dig det,
 brännoffer vill du inte ha.
¹⁹Det offer Gud vill ha
 är en förkrossad ande.
 Ett förkrossat och bedrövat hjärta
 föraktar du inte, Gud.

²⁰Gör gott mot Sion i din nåd,
 bygg upp Jerusalems murar.
²¹Då ska du få glädjas
 åt rätta offer,
 brännoffer och heloffer,
 då ska tjurar offras på ditt altare.

Kort kommentar

Vers 1

För körledaren: Ordet "sångmästare" brukas inte längre för en körledare.

Vers 2

efter att han gått in till: Smidigare än "sedan han hade gått in till". Därmed kan kommatecknet utgå. Över huvud taget använder vi färre kommatecken enligt modernare kommateringsregler.

Vers 3

efter din godhet ... *efter* din stora barmhärtighet: En återgång till äldre översättningars återgivning av det hebreiska *ke* "såsom, i enlighet med". Orsaken är att den ordagranna översättningen "i enlighet med" blir för lång och att "enligt" mera hör hemma i en prosaframställning än i poesi. Att Guds nåd och syndernas förlåtelse har sin grund i Guds godhet och barmhärtighet, vilket texten vill betona, framkommer också med prepositionen "efter".

Vers 4

Tvätta mig ren från min *skuld*: Verbet "två" (imperativ av tvaga) går inte att försvara som modern svenska. Ordagrant står "tvätta mig stort (storligen)", dvs. helt ren.

Ordet "missgärning" är ett gammalt ord för "illåd och "svår synd". I den hebreiska grundtexten står *awón* vars grundbetydelse är "skuld" och som även används om gärningar som medför skuld inför Gud. I det parallella ledet står "min synd", så översättningen "min skuld" passar bra.

Vers 5

för jag känner: I regel undviker vi det mera ålderdomliga "ty" och ersätter det med "för" som idag är det vanliga ordet för det hebr. *ki*. Ibland vill hebreiskan binda samman satser med ett *ki* ("för") också när sammankopplingen ändå tydligt framgår av sammanhanget. Då kan *ki* lämnas översatt. Annars blir det nästan stötande med "för ... för ... för" om och om igen. Vi anser det viktigt att poesins pregnans (kortfattade uttrycksfullhet) inte går förlorad. Ett problem med 1917 års kyrkobibel var att poetiska texter kunde bli för mångordiga och nästan pratiga.

Vers 6

Mot dig, just mot dig har jag syndat: Denna översättning vill klargöra att våra synder, också synderna mot våra medmänniskor, ytterst innebär synd mot Gud. Den äldre översättningen "Mot dig allena" kan missförstås, dvs. att vi inte alls skulle ha syndat mot människor. SFB98 valde översättningen "Det är mot dig" för att undvika det ålderdomliga "Mot dig allena".

Därför har du rätt när du talar: Det hebreiska ordet *lemáan* ("för att") har varit svårt att översätta så att sambandet med det föregående blir begripligt. Det ålderdomliga "*på det att* du må finnas rättfärdig" har väckt frågor: Vad menas med "på det att"? Hur ska sambandet med det föregående förstås? Många översättningar hoppar helt över *lemáan*. Genom översättningen "Mot dig, just mot dig har jag syndat" blir sambandet klart. Eftersom all synd ytterst är synd mot Gud, *därför* har Gud helt rätt när han dömer oss skyldiga till uppror (hebr. *páša*) mot honom. Hans dom är fullkomligt rättvis och ren, dvs. fri från synd. Ordagrant står: "*Du är ren* när du dömer."

Vers 7

Ja, med skuld är jag född och *med synd* blev jag till i min moders liv: Detta hör intimt samman med föregående vers. Vi har inte bara gjort syndiga *handlingar*. Alltifrån från tillblivelse har vi en syndig *natur* och står med skuld inför Gud. Syndiga handlingar kommer från en syndig natur. Därför behöver vi födas på nytt, omvändas från otro till tro. Före trons upptändande genom evangeliet om Frälsaren var de troende vredens andligt döda, skriver Paulus (Ef. 2:1-3). Översättningen ”*i synd är jag född*”, ”*i synd blev jag till*” kan missuppfattas så, att det äktenskapliga könsumgänget skulle vara syndigt. Det är tvärtom en Guds gåva. Översättningen ”med” undanröjer detta missförstånd.

Vers 8

Du älskar sanning i hjärtat: Så stod det redan i den kungliga bibelkommissionens översättning av år 1878. Vi finner detta vara en god, koncis återgivning av grundtexten. ”Älskar” är en bättre översättning än ”vill ha” eller det ålderdomligare ”har behag till”. David vet att sanning och verklig vishet kommer från Gud genom hans ord. Därför ber han: ”*Lär mig då vishet i mitt innersta.*”

Vers 9

tvätta mig: Modernare svenska än ”två mig”.

Vers 10

låt de ben du krossat få jubla: Konkisare än det mångordigare ”de ben som du har krossat”.

Vers 11

utplåna *all min skuld*: Här står ordet *awón* i pluralis, vilket betonar hur stor vår skuld är. Översättningen ”all min skuld” täcker in det ordagranna ”alla mina skulder”.

Vers 14

Låt mig åter få *glädjas*: Grundtextens *sasón* betyder både ”glädje” och ”jubel”.

Vers 16

Rädda mig från *blodskuld*: Det hebr. ordet *dam* betyder ”blod”. Här står

ordet i pluralis. Pluralformen *damím* används dels om "utgjutet blod" (blodsåd), dels om "blodskuld".

Vers 18

Slaktoffer: Grundtexten har obestämd form singularis, likaså för "bränn-offer".

Vill du inte ha: Grundtextens verb (*ratsá*) betyder "önska sig, vilja ha, glädja sig åt, ta emot med glädje".

Vers 19

Det offer Gud vill ha: Grundtexten använder uttrycket "Gudsoffer" för sådana offer i tro som Gud vill ha. Offer gjorda mekaniskt och i otro hatar Herren (se t.ex. Jesaja 1:11-15; Amos 5:21-24).

Vers 20

Gör gott mot Sion: Verbet *jatáb* i stamformen hifil (bildat av ordet *tob* "god") betyder "göra gott mot".

SE

Frälsningen och friheten enligt Gamla testamentet

av Seth Erlandsson

Vad menar Bibeln med frälsning och frihet? Varför behöver människan frälsas och vad är verklig frihet? Grundläggande för att få svar på dessa viktiga frågor är ett studium av Gamla testamentet. Varför Gamla testamentet? Därför att det är där vi får veta hur människan förlorade sin frihet, hur synden kom in i världen och därmed fångenskap och död. Om och om igen skildras i Gamla testamentet hur människan på grund av synden saknar förmåga att frälsa sig själv. Hur ska hon då kunna uppfylla Guds krav på helighet som är förutsättningen för gemenskap med Gud och evigt liv? Hur ska hon kunna befrias från syndens fångenskap? Hur ska hon kunna besegra förföraren, den gamle ormen, som bedrog Adam och Eva i lustgården och därmed störtade hela människosläktet i syndens fördärv? Hur ska hon kunna övervinna döden, dvs. andlig, kroppslig och evig skilsmässa från Gud?

1. Frälsningen

Med hjälp av en ordbok kan vi lätt se hur ofta Gamla testamentet talar om frälsningen: att människan behöver frälsas och att frälsningen helt och hållet är Herrens verk av nåd allena. Psaltaren är full av böner om frälsning. Några exempel: "Vänd tillbaka, HERRE, fräls mig för din nåds skull" (6:5). "Gud, fräls mig genom ditt namn" (54:3). "Hjälp mig, HERRE min Gud, fräls mig efter din nåd, så att de förstår att detta är din hand, att du, HERRE, har gjort det" (109:26f). "HERREN är mitt ljus och min frälsning, för vem skulle jag frukta? HERREN är mitt försvar, för vem skulle jag vara rädd?" (27:1). "Endast hos Gud söker min själ sin ro, från honom kommer min frälsning. Endast han är min klippa och min frälsning, min borg, jag ska inte vackla" (62:2-3).

Profeterna hänvisar gång på gång till att ”**HERREN är frälsningen**” och att han, och bara han, kan frälsa oss. ”HERRENS hand är inte för kort, så att han inte kan frälsa” (Jes. 59:1). ”Frälsa mig du, så blir jag frälst” (Jer. 17:14). Genom profetens mun säger Herren: ”Jag är HERREN din Gud, Israels Helige, din Frälsare... förutom mig finns ingen frälsare” (Jes. 43:3, 11). ”Du ska inte veta av någon annan Gud än mig, och ingen annan frälsare finns än jag” (Hos. 13:4). Om Messias, sin utsände unike son, säger Herren: ”Jag ska sätta dig till ett ljus för hednafolken för att du ska bli min frälsning intill jordens yttersta gräns” (Jes. 49:6). ”Alla jordens ändar ska se vår Guds frälsning” (Jes. 52:10). Många samarier bekräftade detta löftes sanning, när de angående Jesus sa till den samaritiska kvinnan: ”Nu tror vi inte längre bara för dina ords skull. Vi har själva hört honom och vet att han verkligen är världens Frälsare” (Joh. 4:42).

Israels historia är full av konkreta exempel på att frälsningen är helt och hållet Guds verk. Räddningen ut ur Egypten är den frälsningsgärning som profeterna oftast hänvisar till som bevis för hur stor och oförtjänt Herrens frälsning är och hur glömsk, syndig och otacksam människan är. ”Hur ofta var de inte upproriska mot honom i öknen och bedrövade honom i ödemarken... De kom inte ihåg vad hans hand hade uträttat på den tid då han befriade dem från fienden” (Ps. 78: 40, 42). ”De glömde Gud, sin Frälsare, som hade gjort så stora ting i Egypten, så underbara verk i Hams land, så fruktansvärda gärningar vid Röda havet” (Ps. 106:21f). Herrens räddningsaktioner gång på gång under domartiden och kungatiden och senare i samband med babylonisk fångenskap och återvändandet därifrån vittnar också om Guds ofattbara godhet och makt. ”Han räddade dem många gånger, men de hade ett upproriskt sinnelag och sjönk allt djupare genom sin synd. Men han såg till dem i deras nöd, när han hörde deras rop. Han tänkte på sitt förbund med dem och förbarmade sig *för sin stora nåds skull*” (Ps. 106:43-45).

När Gideon drog ut med 32 000 man för att besegra midjaniterna, sa Herren till honom: ”Folket som följer dig är för talrikt för att jag skulle vilja ge midjaniterna i deras hand. Israel skulle då kunna berömma sig mot mig och säga: Min egen hand har räddat mig” (Dom. 7:2). Gideon får order att skicka hem 22 000 man och sedan, efter ett vattenprov, ytterligare 9 700, så att endast 300 man blev kvar. Genom Guds under besegras sedan de invaderande ”midjaniterna, amalekiterna och alla öst-

erlänningarna” som var ”talrika som gräshoppor”. I profetian i Jesaja 9 om Messias födelse och frälsningen genom honom hänvisas till denna frälsning undan midjaniternas förtryck som förebild: ”Ty deras bördors ok, deras skuldrors gissel och deras plågares stav bryter du sönder *liksom i Midjans tid*” (vers 4).

Andra historiska exempel på att Herrens frälsning har sin grund endast i hans oförtjänta godhet och övernaturliga makt är Jerusalems räddning undan förstörelse genom Sanheribs stora armé 701 f. Kr. (se Jes. 36-37) och befrielsen från den babyloniska fångenskapen genom Koresh märkliga edikt 538 f.Kr. (se Jes. 44:28; 2 Krön. 36:23 och Esra 1:1ff).

Fastän Gud genom Mose och profeternas undervisning och genom konkreta historiska frälsningsingripanden så tydligt visat att frälsningen inte har sin grund i människans förtjänst utan är helt och hållet Guds nådiga gärning, ligger det i människans syndiga natur att ändå vilja tillräkna sig åtminstone en del av förtjänsten. Med rätta skriver därför psalmisten: *”Inte åt oss, HERRE, inte åt oss utan åt ditt namn ge äran, för din nåds och din sannings skull”* (Ps. 115:1). Redan Mose måste betona för Israels barn: ”Det var inte för att ni var större än alla andra folk som HERREN fäste sig vid er och utvalde er, ni var tvärtom mindre än alla andra folk. Utan det var därför att HERREN älskade er och höll den ed som han hade svurit era fäder som HERREN förde er ut med stark hand och befriade dig ur träldomshuset, ur den egyptiske kungens hand, ur faraos hand” (5 Mos. 7:7-8). ”Du ska inte säga i ditt hjärta: Min egen kraft och min hands styrka har skaffat mig denna rikedom” (5 Mos. 8:17). ”Du ska veta att det inte är för din rättfärdighets skull som HERREN din Gud har gett dig detta goda land till besittning, ty du är ett hårdnackat folk” (5 Mos. 9:6).

Kravet på helighet och gamla förbundets offerlagstiftning

Herren Gud hade vid Sinai berg slutit ett förbund med det folk som han befriat från träldomen i Egypten, Israels barn. ”Jag ska bo mitt ibland Israels barn och vara deras Gud” (2 Mos. 29:45). ”Jag ska resa upp min boning mitt ibland er, och jag ska inte avvisa er. Jag ska vandra mitt ibland er och vara er Gud och ni ska vara mitt folk. Jag är HERREN er Gud som förde er ut ur Egyptens land för att ni inte skulle vara slavar där. Jag har brutit sönder ert ok och låtit er gå med upprätt huvud” (3 Mos. 26:11-13).

Men hur ska den Helige kunna bo mitt ibland ett syndigt och hårdnackat folk? I såväl gamla som nya förbundet krävs ju av människan helighet, renhet och rättfärdighet för gemenskap med den Helige. Svaret är: Ceremoniallagen med dess offerlagstiftning, helighetsregler och renhetsföreskrifter pekade fram emot och fick sin kraft av den ställföreträdande gottgörelse som Messias när tiden var inne skulle åstadkomma en gång för alla. *All synd och orenhet måste avlägsnas genom ställföreträdande gottgörelse.* Under gamla förbundets tid måste försoning dagligen äga rum, och det gällde både tabernaklet med dess tillbehör och människorna. ”Ni ska skilja mellan heligt och oheligt, mellan orent och rent” (3 Mos. 10:10). Två ställföreträdande offer är av avgörande betydelse: De dagliga *brännoffren*, då hela offret renades i eld och tillhörde Gud, betydde renhet och helig gemenskap med Gud. *Synd- och skuldoffren* betydde att synden sonades, skulden betalades.

Daglig försoning och rening

För att Gud i sin härlighet skulle kunna uppfylla tabernaklet och templet och bo mitt ibland sitt folk måste alltså daglig försoning och rening äga rum. Låt oss ge akt på några texter: ”Du ska ta något av blodet på altaret och av smörjelseoljan och stänka på Aron och hans kläder och på hans söner och deras kläder. Då blir Aron själv och hans kläder heliga, och även hans söner och deras kläder heliga” (2 Mos. 29:21). ”I allt ska du göra med Aron och hans söner så som jag har befallt dig. I sju dagar ska deras prästvigning vara. Varje dag ska du offra en tjur som syndoffer till försoning och rena altaret genom att du bringar försoning för det. Och du ska smörja det för att helga det. I sju dagar ska du bringa försoning för altaret och helga det. Altaret blir då högheligt, och var och en som rör vid det blir helig. Detta är vad du ska offra på altaret *varje dag för all framtid: två årsgamla lamm.* Det ena lammet ska du offra på morgonen och det andra i skymningen... *Från släkte till släkte ska detta vara ert dagliga brännoffer inför HERRENS ansikte* vid ingången till uppenbarelsetältet. Där ska jag uppenbara mig för er och tala med dig” (2 Mos. 29:35-42).

Endast en gång om året, på försoningsdagen, får översteprästen gå in i helgedomen innanför förlåten framför nådastolen. Han ska för egen del offra *en ungtjur till syndoffer och en bagge till brännoffer och så bringa försoning för sig och sitt hus.* Han ska ta av syndoffrets blod och stänka det med sitt finger sju gånger framtill på nådastolen. Av israeliternas menig-

het ska han ta emot *två bockar till syndoffer och en bagge till brännoffer*. Blodet från den ena bocken som ska slaktas som syndoffer ska han bära in innanför förlåten och stänka det på nådstolen och framför nådstolen. "Så ska han bringa försoning för helgedomen och rena den från Israels barns orenheter och överträdelser, ja, från alla deras synder... *Så ska han bringa försoning för sig själv och sitt hus och för Israels hela församling*." På den andra bockens huvud ska han lägga båda händerna och bekänna över honom Israels barns alla missgärningar och överträdelser, ja, alla deras synder. Han ska lägga dem på bockens huvud och sedan sända iväg honom ut i öknen (3 Mos. 16:3ff).

Alla offer måste vara felfria, en förebild för Messias syndfrihet. Påskalammet måste vara "ett felfritt, årsgammal lamm av hankön" (2 Mos. 12:5). Petrus betonar att "Kristi dyrbara blod" är "som blodet av ett lamm utan fel och lyte" (1 Petr. 1:19). Den som vill bära fram ett brännoffer från nötboskapen "ska ta ett felfritt djur av hankön och föra fram det till uppenbarelsetältets ingång för att han ska *räknas som välbehaglig inför HERRENS ansikte*... Om han vill bära fram ett brännoffer av småboskapen, av fåren eller getterna, ska han ta ett felfritt djur av hankön" (3 Mos. 1:3, 10). Den som inte har råd med ett lamm eller en killing "ska som offer för sin synd bära fram åt HERREN två turturduvor eller två unga duvor, en till syndoffer och en till brännoffer... *När prästen bringar försoning för honom för den synd han har begått får han förlåtelse*" (3 Mos. 5:7-10).

Jesajas profetia (kapitel 53) om den kommande Frälsaren och hans ställföreträdande gottgörelse för vår synd visar att Messias försoningsverk är **den sanna fullbordan av den gammaltestamentliga offertjansen och det slutgiltiga försoningsoffret**: "Lik ett lamm som förs bort till att slaktas, lik ett får som är tyst inför dem som klipper det, så öppnade han inte sin mun... Han hade ingen orätt gjort och svek fanns inte i hans mun" (53:7, 9). Hans syndfria liv och försoningsoffer i alla syndares ställe betyder *frid med Gud i och genom Messias*. "Han var genomborrad för *våra* överträdelers skull, slagen för *våra* missgärningars skull. Straffet var lagt på honom *för att vi skulle få frid*, och **genom hans sår blev det botat för oss**. Vi gick alla vilse som får, var och en gick sin egen väg, men all vår skuld lade HERREN på honom" (53:5-6).

Hebreerbrevets författare skriver: "Liksom när det gäller mat och dryck och olika slags reningar, så är det här fråga om yttre föreskrifter

fram till tiden för en bättre ordning. Men nu har Kristus kommit som överstepräst för det goda som vi äger. Genom det större och fullkomligare tabernakel som inte är gjort med händer, dvs. som inte tillhör den här skapelsen, gick han en gång för alla in i det allra heligaste, inte med bockars och kalvars blod utan med sitt eget blod, och vann **en evig återlösning**. Om nu redan blod av bockar och tjurar och askan från en kviga, stänkt på de orena, helgar till yttre renhet, hur mycket mer ska då inte Kristi blod rena våra samveten från döda gärningar, så att vi tjänar den levande Guden" (Hebr. 9:10ff). "Så renas enligt lagen nästan allt med blod, och *utan att blod utgjuts ges ingen förlåtelse*. Alltså måste avbilderna av de himmelska tingen renas med dessa medel, men de himmelska tingen själva renas med bättre offer än de medlen. Ty Kristus gick inte in i en helgedom som är gjord med händer och som bara är en bild av den verkliga helgedomen" (Hebr. 9:22ff). "Om det första förbundet hade varit utan brist skulle det inte behövas plats för ett andra... ett nytt förbund" (Hebr. 8:7f).

2. Friheten

När människor hör ordet frihet tänker de främst på frihet *från* någonting, främst frihet från främmande herravälde och förtryck. Men den sanna friheten, Livet med stort L som Bibeln talar om, är en frihet *till* någonting, nämligen frihet till att älska och tjäna vår Skapare som vår käre Fader i en evig gemenskap, och älska och tjäna andra människor som älskade syskon. Denna frihet hade människan före syndafallet. *Denna frihet gick förlorad genom synden.* Människan har nu genom synden blivit så förblindad att hon tror sig vinna frihet genom att vända sin Skapare och hans ord ryggen. *Sann frihet finns endast i den tillitsfulla gemenskapen med den ende sanne Guden, den treenige Guden, himmelens och jordens skapare.*

Det behövs ett under från Gud, en ny födelse ovanifrån genom Guds evangelium, för att vi syndare ska bli omvända och återfå den förlorade sanna friheten. Så snart de första människorna drabbats av syndens förbannelse utlovade Herren en Frälsare som skulle krossa förförarens huvud (1 Mos. 3:15). Profeterna preciserar sedan närmare denne Frälsare som Davids son, en ringa telning ur Isais avhuggna stam och samtidigt HERREN själv, "Gud den Mäktige" (Jes. 9:6; 11:1). "Jag är Davids rotskott och hans ättling", bekräftar Jesus för aposteln Johannes (Upp. 22:16).

Välsignelsen via Abraham

Gud utvalde Abraham till välsignelse för "alla släkter på jorden" (1 Mos. 12:3). Från honom härstammar Israel och Juda som i egenskap av Herrens speciellt utvalda folk ska förmedla välsignelsen, Guds heliga ord och den utlovade frälsningen genom Messias, till ett vittnesbörd för alla folk. "Finns det ett enda folk på jorden likt ditt folk Israel, som Gud själv kom för att friköpa åt sig som sitt eget *för att göra sitt namn känt?*", frågar kung David (2 Sam. 7:23). Guds heliga undervisning har vi fått via Abrahams ättlingar Mose och profeterna, likaså den utlovade Frälsaren, gudamänniskan Messias. Han blev i enlighet med Guds löften en avkomling till Abraham via Isak, Jakob, Juda, Isai, David och jungfrun Maria.

Endast Guds oförtjänta kärlek, omsorg, trofasthet och nåd kan omvända syndare och upptända den tro som innebär frihet från syndens fångenskap och skänker den förlorade saliga gemenskapen med Gud tillbaka. Därför tar Gud sig an Israels barn om och om igen för att genom sin överflödande godhet och nåd vinna dem tillbaka till det eviga livet. "Hela dagen har jag räckt ut mina händer mot ett trotsigt folk, som vandrar på den väg som inte är god, som följer sina egna tankar, ett folk som ständigt kränker mig rakt i ansiktet" (Jes. 65:2f). "Ett nåderikt regn lät du falla, Gud, när din egendom var uttorkad gav du den nytt liv... Dag efter dag bär han oss, Gud är vår frälsning... hos HERREN, Herren finns räddning från döden" (Ps. 68:10, 20f). "Böj ert öra hit och kom till mig! Hör, så får er själ leva!" (Jes. 55:3).

Gud sa till ett folk som helt oförtjänt och bara på grund av Herrens godhet och löftesord blivit frälst från slaveriet i Egypten: "Jag är HERREN din Gud som har fört dig ut ur Egyptens land, ur trädhuset." Överge nu inte din Frälsare till förmån för andra gudar ("Du ska inte ha andra gudar vid sidan av mig"). Håll er till mig, lyssna till mina ord, rätta er efter vad jag säger! (2 Mos. 20). Så säger HERREN Sebaot enligt Jeremia om "den dag då jag förde era fäder ut ur Egyptens land": "Det bud jag gav dem var detta: *Lyssna till min röst, så ska jag vara er Gud och ni ska vara mitt folk.* Vandra i allt på den väg som jag befäller er, så ska det gå er väl.' Men de ville inte höra eller lyssna till mig utan följde sina egna tankar och sitt onda, hårda hjärta och vände ryggen till mig, inte ansiktet" (Jer. 7:22-24).

Israel hade fått ett tjänareuppsdrag av Herren. "Du är min tjänare, Israel, genom dig vill jag förhärlika mig" (Jes. 49:3). Men Israel förval-

tade inte sitt tjänareuppdrag troget. Jesaja måste utbrista: "Vem är så blind som min tjänare och så döv som min budbärare som jag sänder? Vem är så blind som min förtrogne, så blind som HERRENS tjänare. Du har sett mycket men inte tagit vara på det, fastän öronen är öppna lyssnar ingen" (Jes. 42:18-20). Till skillnad från Israel är Messias *Herrens sanne tjänare*, trogen i allt. Om sitt uppdrag säger han: "HERREN har smort mig till att predika glädjens budskap för de ödmjuka. Han har sänt mig att förbinda dem som har ett förkrossat hjärta, *att ropa ut frihet för de fångna och befrielse för de bundna*, till att predika ett nådens år från HERREN och en hämndens dag från vår Gud, för att trösta alla sörjande" (Jes. 61:1-2).

Israel förvaltade inte sitt tjänareuppdrag i glädje och tacksamhet över att vara Guds friköpta barn och till glädje och befrielse för de bundna. Så ofta föraktade tjänaren Israel Herrens nådiga förlåtelse, omsorg och frälsningsgärningar att det ledde till **förhårdelse**. Jesaja profeterade: "Ni ska höra och höra men inte förstå, och ni ska se och se men inte begripa" (Jes. 6:9). "Om än ditt folk Israel vore som havets sand, så ska bara en kvarleva av det vända om" (Jes. 10:22). Mose hade flera gånger varnat Israel för otrons följder: ofrihet, fångenskap, förlust av landet, förskingring, svåra hemsökelse mm. Men de ville inte lyssna.

Att vara Guds egendomsfolk under gamla förbundets tid innebar *många speciella förmåner*. Israel hade en kung som inget annat folk, nämligen Herren själv. (Därför var det ett avfall från Gud när folket begärde en kung "så som alla folk har", 1 Sam. 8:5). Gud visade en **särskild omsorg** om sitt egendomsfolk genom att om och om igen gripa in till deras frälsning och vara deras säkra tillflykt. De hade också **daglig tillgång till Guds nåd och förlåtelse** genom prästernas tempeltjänst, försoningsoffren och reningsceremonier mot all orenhet. De hade rik tillgång till Mose undervisning och profeternas ord, Guds heliga ord till tröst, varning och förmaning.

Ceremoniallagen

Israels särställning med den Heliges boning mitt ibland sig krävde emellertid att folket måste följa **en rad helighets- och gudstjänstföreskrifter** (den s.k. ceremoniallagen). De fick inte beblanda sig med andra folks avgudar och ta efter deras hedniska seder och skriande omoral. Den detaljreglerade heliga prästtjänsten, åtskillnaden mellan rent och orent, helighetsreglerna, renhetsceremonierna, de många reglerna för vad som

skulle offras vid de olika högtiderna mm skulle vittna om och förebilda den frälsning som den utlovade Messias skulle utföra en gång för alla. Gamla förbundets lagar och ceremonier pekade fram emot Messias ankomst som inledningen på ett nytt förbund: "Se, dagar ska komma, säger HERREN, då jag ska sluta *ett nytt förbund med Israels hus och med Juda hus...* Jag ska lägga min lag i deras inre och skriva den i deras hjärtan... Jag ska förlåta deras missgärningar och deras synder ska jag inte mer komma ihåg" (Jer. 31:31, 33, 34).

Utan förtröstan på Herren och utan tacksamhet för hans nådiga befrielse från syndaskuld, fångenskap och hedniskt mörker **blir tjänare-uppdraget en tung börda**. Israel tappade lätt ur sikte de många reglernas och ceremoniernas andliga innebörd, budskap och sammanhang. Många trodde att ett mekaniskt utförande av vissa böner och offer var förtjänstfulla gärningar som Gud skulle belöna. Man förstod inte att dessa ceremonier blev ett hån mot Gud, när de utfördes utan tro och tillsammans med ondska. *"Vad ska jag med era många slaktoffer till? säger HERREN. Jag är mätt på brännoffer av baggar och på gödkalvars fett, till blod av tjurar, lamm och bockar har jag inte behag. När ni kommer för att träda fram inför mitt ansikte, vem begär då av er att mina förgårdar trampas ner? Bär inte längre fram meningslösa matoffer. Röken av dem är avskyvärd för mig. Jag står inte ut med nymånader, sabbater och utlysta fester – ondska tillsammans med högtidsförsamlingar. Min själ hatar era nymånader och högtider. De är en börda för mig, jag är trött på att bära dem. När ni räcker ut era händer döljer jag mina ögon för er. Även om ni ber mycket kommer jag inte att lyssna. Era händer är fulla av blod"* (Jes. 1:11-15).

En yttre, mekanisk och tvångsmässig laguppfyllelse av ceremoniallagen var oförenlig med kärlek till Gud. Det ledde till anspråk på rättfärdighet och förakt för andra, fastän man på ett flagrant sätt bröt mot flera av tio Guds bud. Behovet av Messias ställföreträdande lidande och död för våra synder försvann och Messiastron förvandlades gradvis till en tro på en världslig kung för ett jordiskt, judiskt herravälde.

På apostlarnas tid skröt många judar med att de var omskurna och rättfärdiga genom sina laggärningar. Men "genom laggärningar blir ingen människa rättfärdig" (Gal. 2:16), klagjorde Paulus, och "Den är inte jude som är det till det yttre, och omskärelse är inte något som sker utvärtes på kroppen. Den är jude som är det i sitt inre, och hjärtats omskärelse sker genom Anden och inte genom bokstaven" (Rom. 2:28f).

Abraham ”tog emot omskärelessens tecken som bekräftelse på rättfärdigheten genom tron, och den ägde han redan som oomskuren. Så skulle han vara fader till alla oomskurna som tror, och så skulle rättfärdighet tillräknas dem. Han skulle även vara fader till omskurna, till sådana som inte endast hör till de omskurna utan också vandrar i spåren av den tro som vår fader Abraham hade som oomskuren” (Rom. 4:11-12).

Jesaja hade, som vi sett, profeterat om förhärdselen bland judarna. Men den var inte total utan partiell (Rom. 11:25). Det fanns judar som lyssnade i tro till allt Guds ord och förtröstade på löfena om frälsning och befrielse från lagens förbannelse genom Messias och hans försoningsgärning. En sådan jude var den gamle Simeon som ”*väntade på Israels tröst*” och tog emot den nyfödde Jesus som ”*Herrens Messias*” och sa: ”Herre, nu låter du din tjänare sluta sina dagar i frid, så som du har lovat. Ty mina ögon har sett *din frälsning*, som du har berett att skådas av alla folk, ett ljus som ska uppenbaras för hedningarna och en härlighet för ditt folk Israel” (Luk. 2:25ff). Också Jesu apostlar var judar liksom många av dem som tillsammans med hedningar tog emot Jesu ord och gärningar och kom till tro på honom som världens Frälsare.

3. En jämförelse mellan gamla och nya förbundet

- I gamla förbundet bestod den troendes frihet inte bara i frihet från främmande geografiska makter utan i frihet från lagens dom och förbannelse tack vare de ställföreträdande offren av felfria djur som åstadkom försoning, rening och ställföreträdande gottgörelse för orättfärdighet och synd. Så säger Herren: ”Om era synder än är blodröda, ska de bli snövita, om de än är röda som scharlakan, ska de bli vita som ull” (Jes. 1:18). ”Hör på, alla ni som törstar, kom hit till vattnet, och ni som inte har pengar, kom hit och köp säd och ät. Ja, kom hit och köp säd utan pengar och för intet både vin och mjölk... Böj ert öra hit och kom till mig! Hör, så får er själ leva!” (Jes. 55:1,3).
- I nya förbundet uppfylls en gång för alla det som gamla förbundets befrielsegärningar och offertjänst är en skugga av och förebildar. Tack vare Messias ställföreträdande gottgörelse erbjuds gratis nåd och förlåtelse åt alla människor, en sann befrielse från dom och förtappelse. Endast otron fördömer. ”Så finns nu ingen fördömmelse för dem som är i Kristus Jesus” (Rom. 8:1). ”Genom laggärningar blir ingen människa rättfärdig” (Gal. 2:16). Så säger Herren Jesus: ”Kom

till mig, alla ni som arbetar och bär på tunga bördor, *så ska jag ge er vila*" (Matt. 11:28). "Den som tror på mig ska leva om han än dör" (Joh. 11:25). "Den som dricker av det vatten jag ger honom ska *aldrig någonsin törsta*" (Joh. 4:14). "Jag är livets bröd. Den som kommer till mig ska *aldrig hungra*, och den som tror på mig ska aldrig någonsin törsta" (Joh. 6:35).

- I Guds folks tjänareuppdrag i gamla förbundet ingick att troget iaktta *ceremoniallagens alla regler*. Genom Messias ankomst har alla dessa regler fått sin fullbordan. **I nya förbundet är Guds folk fria från ceremoniallagens alla krav.** Här några exempel på skillnader i och med den nytestamentliga uppfyllelsen:

- * Gamla förbundets krav att skilja mellan *ren och oren mat*. Jesus har förklarat *all mat för ren* (Mark. 7:19).

- * Gamla förbundets krav att skilja mellan *olika dagar* och följa den judiska kalendern när det gäller *sabbater och högtider* (högtidernas längd, ceremonier, antal offer mm). I nya förbundet är Guds folk *fria från den judiska kalendern med alla dess regler*. "Låt därför ingen döma er för vad ni äter och dricker eller i fråga om högtid eller nymånad eller sabbat. Allt detta är bara *en skugga av det som skulle komma*, men verkligheten själv är Kristus" (Kol. 2:16-17). "Ni iakttar noga dagar och månader och särskilda tider och år. Jag är rädd att jag har ansträngt mig förgäves bland er" (Gal. 4:10-11).

- * Alltifrån Herrens förbund med Abraham var *omskärelsen* av alla pojkar som var åtta dagar gamla ett viktigt tecken på förbundet mellan Gud och folket. I nya förbundet stod det fritt att bruka denna ceremoni. Men om denna frihet förbjöds och omskärelsen gjordes nödvändig för att räknas som Guds barn kunde omskärelsen inte brukas. "Inte ens min följeslagare Titus som är grek blev tvingad att låta omskära sig. Hade det berott på de falska bröder som smugit sig in, skulle han ha blivit tvungen till det. De hade nästlat sig in för att spionera på *den frihet vi har i Kristus Jesus* och göra oss till slavar. Men inte ens ett ögonblick gav vi vika för dem och underkastade oss" (Gal. 2:3-5).

- * I gamla förbundet hade Guds folk *en geografisk bundenhet*. Guds folk hörde samman med *Kanaans land, Sions berg och ett jordiskt Jerusalem*. Den samaritiska kvinnan frågade Jesus om den rätta platsen för tillbedjan är berget Gerizim eller Jerusalem. Jesus svarade:

”Den tid kommer, ja, den är redan här, då sanna tillbedjare ska tillbe Fadern i ande och sanning” (Joh. 4:23). I nya förbundet är inte Guds folk bundet till en speciell geografisk plats, varken till berget Gerizim eller Jerusalem. Var vi än befinner oss på jordklotet har vi genom tron, utan geografisk förflyttning, ”kommit till Sions berg, den levande Gudens stad, det himmelska Jerusalem, och till änglar i mångtusental, till en högtidsskara, en församling av förstfödda som har sina namn skrivna i himlen” (Hebr. 12:22f). ”Vi har vårt medborgarskap i himlen” (Fil. 3:20). ”Det nuvarande Jerusalem lever i slaveri med sina barn. Men det himmelska Jerusalem är fritt och det är vår moder” (Gal. 4:25f). Det geografiska Kanaans land är inte detsamma som den utlovade vilan. ”Ty om Josua hade fört dem in i vilan, skulle Gud inte längre fram ha talat om en annan dag. Alltså finns det en sabbatsvila kvar för Guds folk” (Hebr. 4:8).

- Enligt både Gamla och Nya testamentet existerar ingen sann frihet för människan så länge hon vänder Gud ryggen och föraktar Guds ställföreträdande försoningsverk. Endast Guds oförtjänta försoningsgärning kan omvända en människa och skapa den tro och förtröstan som innebär frihet från de verkliga fiendernas herravälde över oss: den fallne ängeln djävulen, den gudsfrånvända världen och vår egen syndiga natur. Den troende i både gamla och nya förbundet ger uttryck för trons visshet om frihet från syndens lön som är döden, skilsmässa från Gud: ”Gud ska friköpa min själ från dödsrikets våld, han ska ta emot mig” (Ps. 49:16). David lovprisar Herren för hans oförtjänta godhet: ”Han förlåter dig alla dina synder och botar alla dina sjukdomar, han friköper ditt liv från graven och kröner dig med nåd och barmhärtighet” (Ps. 103:3-4).

- De som genom Guds oförtjänta nåd följer i Abrahams fotspår, dvs. har omvänts till tro på honom, har *ett tjänareuppdrag*: att av tacksamhet för Herrens nådiga kallelse och frälsning sprida hans ords evangelium till befrielse och liv för människor i andlig fångenskap. När det gäller den moraliska lagens krav att älska Gud över allting och vår nästa som oss själva vill Guds troende barn uppfylla dessa krav, inte för att därigenom vinna frälsning utan av kärlek och tacksamhet till Gud som genom sin Messias redan uppfyllt lagens alla krav och redan gottgjort för deras tillkortakommanden och synder

genom sin ställföreträdande försoningsgärning. "Kristus friköpte oss från lagens förbannelse när han blev en förbannelse i vårt ställe" (Gal. 3:13).

I gamla förbundet innebar tjänareuppdraget till Israel också en förpliktelse att iaktta ceremoniallagens alla regler. I nya förbundet är Guds barn fria från dessa regler och ska slå vakt om sin dyrköpta kristna frihet. De måste se upp med "falska bröder" som nästlar sig in "för att spionera på den frihet vi har i Kristus Jesus och göra oss till slavar" (Gal. 2:4). "Ni, bröder, är löftets barn liksom Isak... Vi är inte barn till slavinnan (Hagar) utan till den fria hustrun. Till denna frihet har Kristus gjort oss fria. Stå därför fasta och låt er inte på nytt tvingas in under slavoket" (Gal. 4:28, 31-5:1). "Ni har blivit köpta och priset är betalt. Så förhåll er då Gud i er kropp!" (1 Kor. 6:20).

Profeten Jesajas bok – del 5 i en artikelserie

(forts. från *Biblicum* 1/10, s. 16-23)

Kapitel 19:1-25, Profetia om Egypten

Många förlitade sig på Egypten för att därifrån få hjälp mot Assur. I 30:1-7 och 31:1-3 uttalar Jesaja Herrens ve över dem som tar sin tillflykt till Egypten, *"till ett folk som inte kan hjälpa dem"* (30:6), ett folk med *"avgudar och trollkarlar, andebesvärjare och spåmän"* (19:3). *"Ve dem som drar i väg ner till Egypten för att få hjälp"* (31:1). I 19:1-15 uppenbarar profeten Egyptens faktiska styrka: dess avgudar står hjälplösa och kan inte erbjuda hjälp, broder strider mot broder, landet kommer att hem-sökas av torka och dess stöttepelare krossas.

I kapitel 18 sa Herren till Jesaja: *"I stillhet ska jag skåda ner från min boning"* (18:4). Nu ska han aktivt gripa in: *"Se, HERREN far fram på en snabb sky och kommer till Egypten"* (19:1). Herren ska hemsöka hela Egypten och *"överlämna egyptierna i en hård herres hand"* (vers 4). Assurs kung Esarhaddon kom att erövra Egypten utan större besvär år 670 f.Kr.

"Soans furstar handlar dåraktigt, Nofs furstar är bedragna, de har lett Egypten vilse" (vers 13). Staden Soan låg i nordöstra delen av Nildeltat och var välbekant för israeliterna alltsedan deras tid i Egypten (se Ps. 78:12, 43). Nof är lika med Memfis, den gamla huvudstaden cirka 24 km söder om deltat. I Soan och Memfis bodde Egyptens vitt berömda visa män. Men *"Salomos visdom var större än alla österlänningars visdom och alla egyptiers visdom"*, framhåller Första Kungaboken 4:30. *"Faraos visaste rådgivare ger oförnuftiga råd"* (vers 11) och Herren har kontroll över historien: *"Herren har utgjutit en förvirringens ande bland dem, så att de leder Egypten vilse i allt det gör"* (vers 14).

Tron på Herren ska sprida sig till Egypten, 19:16-25

Domprofetian mot Egypten avslutas på ett överraskande sätt med löften om välsignelse. Herren ska inte bara slå Egypten utan också hela. *"När de omvänder sig till HERREN ska han bönhöra dem och hela dem"* (vers

22). Men tar man inte Guds domsord på allvar behövs ingen omvändelse, inget helande. Dock *"ska det finnas fem städer i Egyptens land som talar Kanaans språk och som svär vid HERREN Sebaot"* (vers 18). Att tala "Kanaans språk" och "svära vid HERRENS Sebaot" betyder att tro på Herren och dela de troendes språk, de troendes bekännelse. Egypten har ett stort antal städer, men *fem* (en liten minoritet) ska ta domen på allvar och ta till sig Guds löftesord om frälsning och välsignelse. Genom *"en frälsare, en stor frälsare"* ska de *"lära känna HERREN"* (verserna 20-21).

Förkastar man Guds domsord (lagen som fördömer all synd) uppstår inte evangeliet (löftet om oförtjänt benådning och frälsning) förtröstan på Herren. Verserna 16-25 vittnar om att Gud handlar både genom dom och nåd, lag och evangelium. Jesaja hänvisar i vers 16 till Herrens dom med orden *"HERREN Sebaots upplyfta hand"*. Genom Herrens dom över egyptiernas otro kommer redan omnämmandet av "Juda land" att skapa skräck bland dem (vers 17). De flesta förblir i otro och avvisar både Guds domsord och hans nådesord. De som tar fasta på Guds nådesord kommer att ge uttryck för sin tro genom att resa *"ett altare"* åt JHWH (= domens och frälsningens Gud) *"mitt i Egyptens land"* och *"vid landets gräns en stod åt HERREN"* (vers 19). Detta illustrerar att Herren har utsträckt sin nåd bortom Israels gränser.

"En av dem (de fem städerna) ska heta Ir-Haheres" = Ödeläggelsens stad (vers 18). Namnet vill kanske ange att alla avgudar och deras anhängare kommer att drabbas av undergång. Men Jesajarullen som påträffades nära Qumran har i stället namnet *Ir-Hacheres* = Solstaden = staden On (på grekiska Heliopolis), en stad nordost om det nuvarande Kairo och centrum för soldyrkan. De hebreiska konsonanterna H och CH är mycket lika. Om Qumrantextens skrivning är korrekt, blir innebörden att den stad som helgats åt solguden Ra i stället ska helgas åt Herren. Egyptier kommer att bli omvända till Herren och dyrka Israels Gud i stället för en himlakropp.

I verserna 23-25 skriver Jesaja om en framtida stor förändring: det ska finnas *"en banad väg mellan Egypten och Assyrien"* och *"egyptierna ska tjäna HERREN tillsammans med assyrierna"*. Egypten och Assyrien var de två dominerande länderna i Främre Orienten som ständigt låg i krig med varandra. Den väg Jesaja talar om ska inte underlätta deras ständiga krigståg utan de troendes gudstjänstgemenskap genom samma tro på den ende sanne Guden, HERREN Sebaot.

Egypten och Assyrien står som representanter för den mot Gud och hans rike fientliga hednavärlden. När tron upptänds i egyptiers och assyriers och andra hednafolks hjärtan blir dessa lika mycket Guds folk och hans händers verk som Israel. Herren ska säga om Egypten *"mitt folk"* (vers 25), en term som så ofta använts bara om Israel. Det Jesaja profeterar om hade Herren redan sagt genom profeten Hosea: *"Det folk som inte var mitt ska jag kalla mitt folk"* (Rom. 9:25; Hos. 2:23). Herren ska vidare kalla Assyrien *"mina händers verk"*, ytterligare en term med speciell betydelse och som tillämpats på Israel. Vi är så vana att dessa termer bara gäller Israel att vi häpnar över deras tillämpning på Israels traditionella fiender.

Vad är orsaken till denna stora förändring? Evangeliet har fött människor på nytt också utanför Herrens arvedel Israel. Troende, oberoende av ras och nation, är genom den nya födelsen *"ett utvalt släkte, ett konungsligt prästerskap, ett heligt folk, ett Guds eget folk"* (1 Petr. 2:9). Guds välsignelse vilar över Egypten, Assyrien och Israel (vers 25), dvs. över dem från dessa nationer som tror på Herren och hans löftesord. *"Guds barn är inte de som är barn genom naturlig härkomst"* (Rom. 9:8).

Kapitel 20:1-6, Profetia angående hjälpen från Egypten och Nubien

Bakgrunden till denna profetia är den befrielse-revolt undan det assyriska oket som leddes av filisteerstadens Ashdod. Denna revolt stöddes av Egypten och Nubien. Nubierna Shabako hade lyckats ena Övre och Nedre Egypten till ett starkare rike år 714 f.Kr. och de ockuperade staterna i och omkring Palestina knöt förhoppningar om hjälp till denna stormakt. År 712 sände den assyriske kungen Sargon sin överbefälhavare till Ashdod för att belägra och inta staden och slå ner upproret (vers 1). *Tartan*, på assyriska *turtanu*, betyder överbefälhavare och var en av de tre främsta generalerna i den assyriska världsmakten (se 2 Kung 18:17).

Det är nu som Herren ger Jesaja uppdraget till denna symboliska handling: *"Stå upp, lös säcktygskläderna från dina höfter och ta av skorna från dina fötter"* (vers 2). Genom att klä sig som en krigsfånge skulle Jesaja vara *"ett tecken och förebud angående Egypten och Nubien"* (vers 3). I tre år gick Jesaja som en krigsfånge *"naken och barfota"*, dvs. utan ytterplagg och skor. Det var en predikan om att det var fåfängt att förlita sig på Egypten och Nubien för befrielse från det assyriska oket. Assyrien kommer att besegra Egypten och Nubien och föra bort *"både unga och*

gamla” som krigsfångar. *”Då ska de bli förfärade och skämmas över Nubien som var deras hopp och över Egypten som var deras ära”* (vers 5).

Den assyriske överbefälhavaren intog med sina trupper Ashdod redan år 711 och förutsägelsen om att fångar ska föras bort från Egypten och Nubien (vers 4) gick i uppfyllelse år 671 genom den assyriske kungen Esarhaddons invasion. Profetians slutfråga talar sitt tydliga språk: *”På den dagen ska de som bor i detta kustland säga: Se, så gick det med dem som var vårt hopp, dem som vi flydde till för att få hjälp och bli räddade undan kungen i Assyrien. Hur ska då vi komma undan?”* (vers 6).

Kapitel 21:1-10, Profetia om kaldeerna

Denna profetia är genom sina korta och rapsodiska bilder ganska svår att tolka. Vi vet av utombibliska källor att ”Elam” och ”Mediens folk”, som nämns i vers 2, mot slutet av 700-talet understödde kaldeernas försök att återvinna herraväldet över Babel och frigöra sig från den assyriska världsmakten. Rubriken tycks anknyta till kaldeernas hemland i södra Mesopotamien som i assyrisk-babyloniska källor kallas *mat tamti* ”landet vid havet”. Lösningen på Israels och Judas avfall från Herren med åtföljande deportationer och förtryck är inte kaldeerna från ”landet vid havet”. Jesaja kallar deras land för *”ökenlandet vid havet”* (vers 1), helt olikt Herrens gåva till sina återlösta: ”ett land som flödar av mjölk och honung” (2 Mos. 3:8; Jer. 32:22).

Merodak-Baladan (på babyloniska Marduk-apal-iddina) var ledare för kaldeernas försök att befria sitt eget och andra länder från det assyriska oket. Han gjorde anspråk på att vara *”Babels (rättmätige) kung”* och tog kontakt med kung Hiskia i Jerusalem (sannolikt ca 702 f.Kr.) för att gratulera honom till hans tillfrisknande och sannolikt också för att erbjuda honom frälsning från Assyriens förtryck och knyta honom till alliansen mot denna världsmakt (se 39:1ff). Hiskia glädde sig över sändebuden från Merodak-Baladan får vi veta av kapitel 39. Han visade dem *”sitt silver och guld, sina kryddor, sin dyrbara olja och hela sitt vapenförråd och allt som fanns i hans förrådshus”* (39:2). Hiskia förstod inte att lika lite som Egypten och Nubien var lösningen på Israels problem, var kaldeerna det. Det är bara HERREN som är Guds folks räddning (jfr profetens namn som betyder *”HERREN är frälsningen”*).

I stället för frälsning genom kaldeerna väntade något helt annat. Jesaja profeterar: *”Hör HERRENS Sebaots ord: Se, dagar ska komma då*

allt som finns i ditt hus och som dina fäder har samlat ända till denna dag ska föras bort till Babel. Ingenting ska bli kvar, säger HERREN" (39:5-6). Detta är bakgrunden till orden i 21:2: *"En hemsk syn har uppenbarats för mig: Bedragare bedrar, plundrare plundrar."* Profetens syn gäller inte bara den närmaste tiden utan också det som ska hända längre fram i tiden. Det hemska är både folkets avfall från Herren och de fiender som därigenom hemsöker det. Cirka 90 år efter Jesajas "hemska syn" uppenbarade Herren följande angående kaldeerna för profeten Habackuk: *"De är fruktansvärda och hemska, de avgör själva vad som är lag och rätt... Deras ryttare spränger fram, de kommer fjärran ifrån. De flyger iväg likt örnen som störtar sig över sitt rov. Alla kommer de för att utöva våld, stridslystna rycker de fram och samlar fångar som sand"* (Hab. 1:7ff).

Erbjudandet om en annan frälsning än den som finns hos Herren är bedrägeri och leder till plundring. Elam och Mediens folk må tillsammans med kaldeerna försöka besegra Assyrien, men det är bara Herren som kan göra slut på *"all suckan"* (vers 2). När Jesaja i sin syn ser all otro och blindhet för den sanna frälsningen och vad som ska hända hans eget folk genom kaldeerna och andra fiender, fylls han av smärta, ångest och bestörtning (vers 3). *"Mitt hjärta är utom sig, bävan överväldigar mig. Skymningen som jag längtade efter får mig att darra"* (vers 4). Jämför med vad redan Mose profeterade om otrons följder enligt 3 Mos. 26:14ff och 5 Mos. 28:15ff och Josuas ord: *"Liksom allt det goda som HERREN er Gud lovade er har kommit er till del, så ska HERREN också låta allt det onda komma er till del till dess han har utrotat er ur detta goda land som HERREN er Gud har gett er. Om ni överträder HERRENS er Guds förbund som han har upprättat med er och går och tjänar andra gudar och tillber dem, då ska HERRENS vrede upptändas mot er och ni ska snabbt bli utrotade ur det goda land som han har gett er"* (Jos. 23:15-16).

Det Jesaja såg i sin syn enligt vers 5 passar väl in på vad som hände i det stolta Babel samma natt som Babel erövrades av modern Darejaves (Cyrus) år 539 f.Kr. *"Man dukar bordet, sätter ut vakt, äter och dricker"* (jfr med Dan. 5). Men dessförinnan och redan 689 f.Kr. drabbades Babel av en total ödeläggelse utan motstycke. Denna ödeläggelse blir en förebild för Guds folks fienders slutliga undergång genom Herrens hand. Babel står i Bibeln som en symbol för alla Guds folks fiender. Mardukstaden Babel med alla sina avgudabilder ska inte bestå, inte heller den assyriska världsmakten Assur-Babel (den gick under 612 f.Kr.),

inte heller den nybabyloniska världsmakten (den gick under 539 f.Kr.), inte heller den romerska världsmakten som är ett sorts Babylon (jfr 1 Petr. 5:13). Uppenbarelseboken anknyter gång på gång till orden i Jesaja 21:9 (*"Babel har fallit, ja, det har fallit"*) med tillämpning på Guds församlings huvudmotståndare, den store förföraren Satan och hans medlöpare: *"Fallet, fallet är det stora Babylon"* (Upp. 14:8; 18:2). *"Gud kom ihåg det stora Babylon och räckte det bågaren med sin stränga vredes vin"* (Upp. 16:19).

Det är med stor sorg som Jesaja i sin syn har sett hur hans folk drabbas av olycka när det föraktar Guds godhet och hjälp och i stället vänder sitt till andra makter för befrielse och lycka. *"O, du mitt krossade, mitt söndertröskade folk"*, klagar han (vers 10). Juda låter sig bedras av sändebuden från "ökenlandet vid havet" för att genom maktallianser vinna befrielse från det assyriska oket. Det kommer att leda till ännu värre olycka. "HERREN Sebaot, Israels Gud" har låtit Jesaja se och höra hur Juda rike kommer att gå under genom kaldeerna (babylonierna) i stället för att befrias genom dem. Det han har förkunnat borde väcka folket till besinning. Det är inte egna inbillningar utan *"vad jag har hört av HERREN Sebaot"* (vers 10). Den verkliga fienden till Herren och hans folk, Babel och allt vad Babel symboliserar, kommer att gå under, men inte tack vare mänskliga allianser.

Kapitel 21:11-12, Profetia om Edom

Också Edom deltog aktivt i koalitioner mot Assur och hoppades att dessa skulle leda till en befrielse. Ser inte väktaren (profeten) någon ljusning i det nuvarande mörkret, undrar edomiterna från Seirs bergsbygd i söder. Nej, svarar väktaren: *"Morgonen kommer, ändå är det natt"* (vers 12). Den assyriska ockupationen kommer knappt att vara över förrän den ersätts av den babyloniska. För Edom, den ständiga fienden mot Guds folk, väntar bara tystnad och död och Edom existerar inte mer. Därför kallar profeten Edom i denna profetia för *Duma* genom en lätt förändring av namnet. Duma betyder "tystnad".

Kapitel 21:13-17, Profetia om Arabien

Också de många nomadstammarna sydost om Israel och Juda drabbades av den assyriska världsmakten och drogs in i koalitioner mot den. Men dessa allianser kunde inte rädda dem undan krigets många veder-

mödor: flykt undan draget svärd och spänd båge, matbrist och törst. Assyrierna inledde sina våldsamma attacker mot araberna 732 f.Kr. och babylonierna under Nebukadnessar for lika våldsamt fram. Karavanhandeln drabbades svårt och profeten förutsäger att den blomstrande arabstammen Kedar ska gå under redan inom ett år. Dedan var en viktig handelsort i arabiska öknen längs karavanvägen från Medina i söder till Tema i norr.

(Fortsättning följer)

Frågor och svar

Får en präst inte kallas "fader"?

Fråga: Vad menar Jesus när han säger: "Ni ska inte heller kalla någon på jorden er fader, ty en är er Fader, han som är i himlen" (Matt. 23:9).

Svar: Termerna far och son används i Bibeln inte bara om ett släktförhållande utan också om över- och underordning. David kallar Saul *"min herre och konung"* (1 Sam 24:9) och Saul kallar David *"min son David"* (1 Sam. 24:17). T.o.m. inför den själviske och dåraktige Nabal ödmjucar sig David med orden *"din son David"* (1 Sam. 25:8).

En präst har en hög och viktig kallelse (på grekiska *diakonía*, ordagrant "tjänaruppgift", ofta översatt med "ämbete"). Han ska inte härska i kraft av sin titel utan ödmjukt tjäna som Guds Ords *tjänare*, Verbi Divini Minister. Jesus sa till sina lärjungar: *"Folkens kungar uppträder som herrar över sina landsmän, och de som har makten kallar sig folkens välgörare. Men så ska ni inte handla, utan den störste bland er ska vara som den yngste och den som är ledare ska vara som tjänaren. Ty vem är störst: den som ligger till bords eller den som tjänar? Är det inte den som ligger till bords? Och ändå är jag mitt ibland er som en tjänare"* (Luk. 22:25-27).

I Matteus 23 varnar Jesus kraftfullt för det fariseiska sinnelaget och uppträdandet: att med hjälp av titlar som *rabbi, fader, lärare* upphöja sig till herrar som på ett syndigt sätt utnyttjar sin ställning till att härska i stället för att ödmjukt tjäna. Det är detta uppträdande som Jesus angriper, inte i första hand titlarna som sådana. *"Den som är störst bland er ska vara de andras tjänare. Var och en som upphöjer sig ska bli förödmjukad, och var och en som ödmjucar sig ska bli upphöjd"* (Matt. 23:11-12). Far och son Albrecht påpekar i sin Matteuskommentar: "Det säger sig självt att Jesu ord passar in på hans kyrka i varje generation. Den fariseiska

andan är inte död. Den lever kvar i kyrkan" (*Matthew, The People's Bible*, s. 323).

Petrus fann det angeläget att förmana: *"Upptred inte som herrar över dem som kommit på er lott, utan var föredömen för hjorden"* (1 Petr. 5:3). Likaså Paulus: *"Se inte på ert eget bästa utan tänk på andras. Var så till sinnes som Kristus Jesus var"* (Fil. 2:4-5). Grundprincipen för alla lärjungar till Jesus, både präster, lärare och lekmän, lyder: *"Underordna er varandra i Kristi fruktan"* (Ef. 5:21).

Vad menas med "evangelikala"?

Fråga: Vad menas med uttrycket "evangelikala"? Man hör detta uttryck i olika sammanhang och med olika betydelser. Jag har frågat om detta i min egen församling men har inte fått något klart svar. Det kanske inte finns något?

Svar: Du har rätt i att uttrycket "evangelikala" inte används på ett entydigt sätt. Följande punkter kan dock sägas vara kännetecknande för många evangelikala kristna: 1) Att evangeliet om Kristus, hans död och uppståndelse för oss, är det centrala och ska spridas, 2) att man är personligen omvänd, "född på nytt", och 3) att Bibeln och dess auktoritet är av avgörande betydelse för all sann kristendom.

Termen "evangelikal" kommer från det grekiska ordet för evangelium, *evangelion* = "goda nyheter". Evangelikal borde därför beteckna en person som tror på de goda nyheterna om Jesus Kristus.

När ordet "evangelikala" används idag syftar man i regel på personer som har sina rötter inom reformationens reformerta gren och som påverkats av reformert kristendomstolkning. Tysk och holländsk pietism på 1700- och 1800-talet har satt märkbara spår liksom engelsk puritanism och metodism. De som lärt känna evangeliet och Bibeln undervisning via den lutherska reformationen föredrar termen "evangelisk-luthersk" framför termen "evangelikal".

I början av 1900-talet menade flera evangelikala kristna att det var hög tid att ta till orda mot den alltmer framträngande liberala teologin och försvara de grundläggande bibliska sanningarna ("the fundamentals"). 1910 publicerades en serie på tolv mindre böcker med namnet "The fundamentals" som fick stor betydelse och som alltså är läsvär-

da. Dessa böcker blev representativa för många evangelikala i samband med den s.k. fundamentalistiska-liberalteologiska striden på 1920-talet. Följande fem fundamentala sanningar betonades i kontrast till liberal-teologernas förkunnelse:

- Bibelns inspiration och ofelbarhet.
- Att Kristus föddes av en jungfru.
- Att Kristi död var ett försoningsoffer för våra synder.
- Att Kristus uppstått kroppsligen.
- Att Kristi underverk är historiska realiteter.

Under senare delen av 1900-talet har den evangelikala rörelsen breddats så att man kan tala om olika slags evangelikala kristna. En avgörande faktor för denna breddning har Billy Grahams ekumeniska "evangelism" varit. Genom Grahams ekumeniska kampanjer kom evangelikalism och fundamentalism mer och mer att gå skilda vägar. Konservativa evangelikala tycker att termen evangelikala nu används alltför brett genom att viss bibelkritik och liberal teologi ges utrymme. De mera ekumeniskt inriktade evangelikala däremot tycker att fundamentalister och konservativt evangelikala är för trångsynta och försvarar de stora ekumeniska kampanjerna för personlig omvändelse och förnyelse av de etablerade samfundet.

Liksom termen "evangelikal" kan också termen "fundamentalist" betyda olika saker. Termen fundamentalist borde avse en person som bekänner sig till Bibelns *fundamentala* sanningar och strävar efter att underordna sig allt vad Bibeln lär, eftersom den är Guds inspirerade och auktoritativa ord. Men termen används också bl.a. om dem som förespråkar en teokrati (i likhet med det muslimska Iran) och därmed blandar samman det som tillhör kejsaren och det som tillhör Gud.

Inte så få evangelikala (liksom fundamentalister) arbetar för eller ser fram emot ett jordiskt Gudsrike, fastän Jesus betonat att "mitt rike är inte av den här världen" och "kan inte ses med ögonen". Också den dispensationalistiska tolkningen av judarnas och hedningarnas "tider" och "ändens tid" har företrädare bland evangelikala kristna (angående dispensationalismen, se Biblicum 1/2009, s.9ff).

SE

Utblick över samtiden

Skriftens auktoritet

Kyrka och Folk nr 10/21 har denna rubrik över en artikel skriven av Vesa Annala. Enligt Annala är syftet med artikeln att vara tankeväckande för alla som längtar efter förnyelse och reformation. Han efterlyser en djupare analys av uttryck som t.ex. ”vi ska hålla oss till Bibeln” och ”Bibeln utgör vårt enda rättesnöre i vår kyrka”. Underlaget för artikelns innehåll är hämtat ur olika kyrkors hemsidor som borde vara den dagsaktuella bilden av kyrkors relation till Bibeln.

Det är intressant att se hur Annala har ”upptäckt” Konkordieformeln. Hans skriver: ”Det kanske klaraste uttrycket för ’Skriften allena’ finner man i den s.k. ’Konkordieformeln’ från 1577 i Svenska kyrkans bekännelseskrifter”. Denna upptäckt får väl anses vara ganska anmärkningsvärd med tanke på att Vesa Annala är bekännande baptist. När han kommer till Svenska kyrkans hemsida finner han en helt annan inställning till Bibeln. En helt ny definition: ”Bibelns texter vill hjälpa oss att tro på Gud och Guds kärlek... Vi är vana vid att se Bibeln som en enda bok men Bibeln är, precis som ett bibliotek, en samling böcker... Bibelforskare har ägnat stor möda åt att försöka kartlägga hur Bibelns böcker kommit till, vem som skrivit vad, och var och när och för vem.” Han konstaterar att här finns ingenting om inspiration eller auktoritet.

Efter sin genomläsning av olika frikyrkors ”bekännelse” till Bibelns auktoritet kan han konstatera att den är borta. Kvar finns föreställningen om en upplevelsekristendom som tar sin utgångspunkt i erfarenheten, det kristna livet och andedopet. Han säger: ”Även om man bekänner sig till ’hela Bibeln som Guds Ord’ har man inte de ’tunga’ orden med. Ingenting om Bibelns auktoritet som ’den enda regel och norm’ med vars hjälp allt andligt ska prövas.”

Han ser också den karismatiska rörelsen som en utmaning för den bibeltrogna kyrkan. Och det är tydligt att när upplevelsens teologi har tagit över får Bibeln stiga åt sidan. Vem vågar ifrågasätta eller kritisera en ärlig upplevelse och erfarenhet? Inte ens då det tar sig extrema uttryck i okontrollerade skratt, rop, 'berusning i Anden', intensiv gråt, fall i golvet, konvulsioner, profetiska ord eller tilltal etc. Och Annala sammanfattar: "Den kristna kyrkan står inför två stora utmaningar; sekularism och karismatism." Han avslutar. "Vi är i desperat behov av genomträngande reformation – OBS – inte en väckelse... Vi behöver höra ropet: Genom tron allena, genom Skriften allena! Sola fide, Sola Scriptura!"

Det är glädjande att det överhuvudtaget finns människor som vågar säga det Vesa Annala säger. Ibland hör vi hur människor längtar efter en väckelse och det kan ju vara en vacker och ärlig önskan, men Annala har rätt, först måste det komma en reformation över den yttre kristenheten. En väckelse kommer inte av sig själv, den måste bäras fram av en predikan av evangelium. Vem ska förkunna evangelium om kyrkorna är okunniga om vad evangelium är? När kyrkorna förkunnar klimatmål och bibelkritik eller karismatiska mirakler frammanade av hysteriska pastorer gör man sig själv ytterst en björntjänst. Människor som kommer blir antingen förskräckta eller uttråkade. Kyrkan ska komma ihåg att den enda verksamhet som har löfte om välsignelse är förkunnandet av "allt vad jag har befallt er". Det ska göra alla folk till lärjungar. Men då måste kyrkan först reformeras så hon förstår vad hon ska predika.

Ärkebiskopen hedersdoktor vid SLU

Detta meddelade www.uppsaladirekt.com 10/05/18. Det är Svenska kyrkans ärkebiskop, Anders Wejryd, som ska hedras med denna titel för sitt engagemang i klimatfrågan. Bakom arrangemanget står Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) som i höst promoverar honom till hedersdoktor i Uppsala. Motiveringen till denna doktorsgrad är "hans visionära ledarskap för Svenska kyrkans miljöarbete, och i synnerhet vad gäller klimatfrågan" heter det. Vidare talar man om hur "Världens överlevnadsfrågor handlar om vårt förhållande till skapelsen, till djuren, naturen och till människor."

De flesta människor har nog en viss uppfattning om att vår över-

levnad beror på hur vi förhåller oss till omgivningen. Även för den oinvidige i miljö/klimatfrågor verkar inte den insikten vara alldeles ny. Om nu denna nya upptäckt kan ge en doktorstitel till Svenska kyrkans ärkebiskop är det väl bara att gratulera. Man kan ana sig till att de bakomliggande problem som Svenska kyrkan står inför skymms undan av en betydligt mer diffus och avlägsen frågeställning. Det är lättare att tala om klimatfrågor och atmosfäriska störningar, hypotetiskt orsakade av "växthusgaser", än att ta hand om frågan om det andligt syrefattiga klimatet inom den egna organisationen. Då fordras det mod, andlig kompetens och verkligt ledarskap. Det ger ingen doktorstitel, inga applåder, inget beröm. Men det skulle ge legitimitet åt den organisation som kallar sig kyrka, kristen och luthersk.

Skrämmande inblick i sektlivet

Så skrev *Svenska Dagbladet* 10/05/24 i sin recension av boken *Livets Ord, Kontroll och manipulation i Jesu namn* av Per Kornhall. SvD ställer sig oreserverat bakom Kornhalls skarpa kritik av Livets Ord och av dess ledare Ulf Ekman. Kornhall som varit medlem i församlingen Livets Ord i sjutton år riktar skarp kritik mot organisationen och dess ledare. Han lämnade Livets Ord för tio år sedan och är numera ledamot i styrelsen för Humanisterna! Han har visat sig så kvalificerad för ateismens sak att han fick det s.k. Hedeniuspriset 2008. Han har tidigare gett ut boken *Skapelsekonspirationen – fundamentalisternas angrepp på utvecklingsläran*. En titel som talar för sig själv.

Hans bok om Livets Ord har fått en del uppmärksamhet, inte minst på hemsidor som visar den tidige Ekman i aktion med tungotal och he-lande. När tidningen *Dagen* 10/05/31 recenserade samma bok var man där mera kritisk till den och talade om Kornhalls "uppgörelse" med sin förra församling. I *Dagen* har man av förklarliga skäl andra lojaliteter än SvD. *Dagen* nämner inget om sektliv utan om stora brister i Kornhalls resonemang. Ett bidrag till den berättigade kritiken är förstås när Kornhall liknar Ulf Ekman vid både Hitler och Stalin, en överdrift som vittnar om Kornhalls svaga historieförståelse eller oförmåga att hitta jämförelser.

Man ska vara medveten om att Kornhalls bok är *en* persons vitt-

nesbörd och att bakom allt kan finnas missnöje och personliga misslyckanden. Det kan inte råda någon tvekan om att boken kan orsaka församlingen en del skada genom att avslöja vissa inre angelägenheter som inte talar till förmån varken för församlingen eller dess karismatiske ledare. "Tillväxt" har varit ett ledord för Livets Ord alltsedan starten. Ingen möda har heller sparats för det ändamålet. Förebilden är den amerikanska "tillväxteologin" som kan liknas vid aggressiv marknadsföring. Enligt organisationens egen tidskrift *Missonsmagasinet* har framgångarna varit enorma i östra Europa och Asien. Skolor och utbildningsinstitutioner har byggts för träning och utbildning av nya ledare. Hela organisationen har drivits enligt företagandets princip.

Historiskt har de karismatiska rörelserna haft sina upp- och nedgångar. Efter dessa år har också församlingen Livets Ord mött denna verklighet. Därför talar man numera om samarbete med andra kristna kyrkor och sträcker sina samarbetssträvanden ända fram till den romersk-katolska kyrkan. Denna ekumeniska iver tas av flera som intäkt på att man övergett sitt "gamla" spår av isolering och nu vill komma ifrån sektstämpeln. Men utmärkande för en sekt är att man övergett Guds Ord och vänt sig till andra trosgrunder. De karismatiska rörelserna har inte gjort sig kända för att vara renlärighetsivrare utan att satsa på det som för ögonblicket är mest gångbart. Ekmans nya satsningar och ekumenik har emellertid inneburit att han numera anses "rumsren" också i Svenska kyrkan och undervisar bl.a. på prästkonvent etc.

En berättigad fråga är varför det tagit tio år för Kornhall att skriva sin bok! Församlingen Livets Ord omsätter enligt Per Kornhall hundratals miljoner om året. Men det är en stor organisation med många ledargestalter och avdelningschefer. Hur stor orkestern än är kan den bara ha en dirigent och vem det är råder det ingen tvekan om när det gäller organisationen Livets Ord.

Världen är Guds arena

Under den s.k. Almedalsveckan på Gotland gjorde tidningen *Dagen* 07/06 en satsning tillsammans med Frälsningsarmén under temat "G" som i Gud. Denna satsning var ett "succékoncept" enligt samma tidning. Anledningen till att man uppträdde mitt i mediabuset var inte bara smart marknadsföring utan att världen är Guds arena. "Denna sats-

ning är också ett bevis på en teologisk sanning", hette det. Därför måste kyrkdörrarna öppnas inte bara för att folk ska komma in utan för att kyrkans folk ska komma ut och agera i världen på Guds arena. En sådan insats från kyrkornas håll blir en kampanj under valrörelsen med motot: "Ditt viktigaste val."

Detta är något som "allt fler kyrkor sluter upp bakom och idén är att man mitt i valrörelsen ska presentera Jesus Kristus som ett avgörande vägval och ett vinnande livsval. Inte för att störa valrörelsen, inte för att konkurrera med viktigt politiskt arbete, utan för att peka på en dimension som alltför sällan synliggörs i detta sammanhang. Men som är livsavgörande."

Ibland hör man politiker inför ett val uttala sig om att man står inför ett "ödesval" för att sätta lite extra kraft bakom orden. Men ett *livsavgörande val* är inte vanligt i valsammanhang och får anses vara betydligt mer värdeladdat. Frågan blir varför ett så viktigt val inte får störa frågor som ändå bara rör politik? Livsvalet måste ha högre status än politiska och materiella diskussioner om avdrag, bidrag, pension, gångtunnlar och ekonomisk tillväxt. Allt sådant har ett kort bästföredatum och glöms oftast bort av de flesta efter valnatten.

Från kampanjledningens sida förstod man att den svenska valrörelsen skulle störas av ett parti som presenterade Jesus som det avgörande valet! Därför inskränkte sig kampanjen på Gotland till att "peka på en dimension som sällan synliggörs". Det låter onekligen en aning diffust men å andra sidan har inte valrörelserna tydlighet som sitt främsta signum. Frågan är: varför måste man synliggöra denna dimension i valrörelsen? Om nu någon skulle vara intresserad av vad Jesus säger i fråga om politik, kan man tänka på hans ord om Gud och kejsaren. Där lär han oss att skilja på kyrka och stat, andligt och världsligt, tro och politik.

Artikeln slutar med orden: "Kyrkan har backat nog nu." Ja, kyrkan har inte bara backat utan utrymt spelplanen genom att överge det budskap hon mottog av Herren. Det var med det budskapet hon skulle vinna världen och inte ett politiskt val. Om man istället för frälsningens budskap förkunnar sådant som rör klimatmål, uhjälp och miljöfrågor vinner hon inte någon själ. Det var väl ytterst det frågan gällde? Jesus Kristus kom för att frälsa sitt folk från deras synder, inte för att vinna politisk majoritet. Det är klokt att låta politikerna behålla sina mikrofoner.

Med syfte att göra Guds rike synligt

Årets Oas-konferens¹ var förlagd till Borås med temat: "Jesus säger: Guds rike är nu här." Därför hade man klätt tjugo reklampelare med Jesusaffischer som inbjöd till karismatiskt möte. Enligt *Världen Idag* 07/23 är detta möte en "Salig men ordningsam blandning av en rad olika traditioner och stilar som samsas i en fridfull harmoni. Eftersom Oasmötet har sina rötter i Svenska kyrkan är det ibland en traditionell liturgi, men det hindrar inte konferensens ledning att låta det profetiska flöda." Berit Simonsson som är rörelsens inspiratör inledde med att uppmuntra till att prova några yttre tecken att visa sin gudslängtan på. Här är ett bra ställe att prova sådant som man inte vågar göra hemma, sa hon.

Det blir minst sagt underligt när man med yttre synliga saker måste visa sin gudslängtan, isynnerhet när man tar till sådant som man inte vågar göra därhemma. För vem visar man denna längtan? Det är väl knappast Gud som behöver den demonstrationen? Gud vill ha tillbedjare i Ande och sanning och behöver inga yttre extraordinära gärningar för att höra bönen. Enligt överskriften var uppgiften för mötet att synliggöra Guds rike. Det är inte troligt att det blir så mycket synligare av extravaganser. Jesus säger nämligen: "*Guds rike kommer inte så att man kan se det med ögonen*" (Luk.17:20). När Jesus säger att riket är här och nu, ska man väl tro det utan att behöva se det? Det är först på den sista dagen Guds rike ska framstå synligt inför hela världen. Då framträder Jesus Kristus i sin fulla glans, inte på tjugo reklampelare i Borås utan på sin härlighetstron.

Nu var det inte bara det profetiska som flödade på mötet, utan som i andra karismatiska sammanhang förekom också helande. Enligt *Dagens* skedde helanden i lugn och ro. En programpunkt fick dock utgå nämligen lovsångsgympan. Anledningen var att träningsledaren brutit handen. *Dagens* reporter som intervjuade några av dem som besökt helanderummet träffade ingen som blivit fysiskt helad under mötet. Däremot många som blivit "inre helade" enligt omsorgsgruppen. Man kan ju vara tacksam till Gud för den utomordentliga svenska sjukvården som säkert kunde behandla den brutna handen.

AS

1 Oas-rörelsen är en karismatisk förnyelserörelse inom Svenska kyrkan.

Pridefestivalen och Svenska kyrkan

Sexualiteten är en av Guds stora gåvor som människan genom sin syndighet lätt missbrukar. I vår tid möter vi en sexdyrkan och ett sexmissbruk som fått allt större spridning också inom kyrkor. Ledande personer inom Svenska kyrkan deltog t.ex. med iver i årets pridefestival i Stockholm som den 31 juli avslutades med en stor parad för alla möjliga former av sexuell utlevnad och perversion.

Med anledning av pridefestivalen var biskopen i Stockholm Eva Brunne kvartsamtalsgäst i *P1-programmet "Människor och tro"* 07/30. Hon har genom hela sin karriär i Svenska kyrkan levt öppet som lesbisk. I programmet berättade hon bl.a. om Svenska kyrkans utveckling i frågor som rör homosexualitet. Hon betonade att pridefestivalen betyder väldigt mycket och var tacksam för Ecco homo-utställningen i Uppsala domkyrka 1998 då Jesus avbildades tillsammans med homosexuella, bisexuella och transsexuella och som en av dem. Att Svenska kyrkans kyrkomöte med stor majoritet beslutat om äktenskap för alla, inte bara heterosexuella, såg hon som en viktig milstolpe. "Inför Gud är det oväsentligt vilken form av sexualitet vi praktiserar", framhöll hon och använde som stöd Galaterbrevet 3:8: "Här är inte jude eller grek, slav eller fri, man och kvinna. Alla är ni ett i Kristus Jesus." Att Gal. 3:8 kan missbrukas på detta sätt är avslöjande. Detta bibelord handlar ju om att Kristi försoningsverk omfattar alla människor, inte att synd mot sjätte budet inte längre är synd. Eva Brunne avslutade intervjun med orden: "Sexualitet får ta sig vilka uttryck som helst."

I *VLT* 07/31 intervjuades Heléne Leijon, "präst och personlig tränare, som i dag går i Prideparaden för fjärde gången":

Varför är det viktigt för dig?

Jag ser det som en hyllning till kärleken och allas rätt att leva ut sin kärlek i en kärleksrelation med guds välsignelse. Jag ser det också som en manifestation för alla människors rätt att vara den man är. Inte bara homosexuella utan även bi- och transpersoner.

Hur ser du på Svenska kyrkans inställning till de här frågorna i dag?

När kyrkan beslutade sig för att viga samkönade tog man ett steg mot en öppenhet som bara kan bli större och större. Det är bra att kalla det äktenskap även mellan samkönade, annars gör man skillnad på kärlek och kärlek.

Intervjuaren verkar studsa lite inför prästens uppenbara främlingskap för vad Bibeln har att säga om kärlek och äktenskap. Han inflikar nämligen lite försiktigt : *"Vissa kristna anser att Bibeln säger att äktenskapet är mellan man och kvinna."* Detta inpass bemöter "prästen" med orden: "Bibeln är skriven av människor och det har alltid handlat om att tolka Bibeln. Moderna präster gör inte den tolkningen i dag."

När man avfärdar Guds ord som människotankar och struntar i det, kallas det en annan *tolkning*, ett vanligt missbruk av detta ord. Det är ju ingen *tolkning*! Om en person säger en sak och man struntar i vad han säger, kan det ju inte kallas för en annan *tolkning*! Bibeln som Guds inspirerade ord och högsta norm, regel och rättesnöre har blivit helt främmande för den stora majoriteten av präster och lekmän inom Svenska kyrkan. Kan kyrkans avfall bli tydligare?

Man frågar sig hur den fromma rest som ännu finns inom Svenska kyrkan kan låta sig företrädas av så grova villolärare och genom sitt medlemskap själva representera en bibelkritisk och villolärande kyrka.

Som en passande avslutande kommentar vill jag citera lite ur Lars Borgströms kommande innehållsrika kommentar till Uppenbarelsebooken, nämligen ur kommentaren till kapitel 17 som handlar om "Babylon och den stora skökan". I anslutning till Upp. 17:2 skriver Borgström:

Skökan har inlåtit sig i otuktiga handlingar (d.v.s. allierat sig) med jordens kungar och dragit stora människomassor med sig. I Bibeln framställs ofta avgudadyrkan som otukt, varför vi i första hand skall tänka på andlig förförelse. Världsliga regenter och ledare gör gemensam sak med den stora, officiella kyrkan och stöder henne i hennes falska läror. Från medeltiden och även långt fram senare i historien har vi oräkneliga exempel på hur världsliga makter stått i nära, ohelig allians med den katolska kyrkan.

Vi behöver dock inte tänka enbart i andliga banor när det handlar om skökans otuktiga väsende. Med falsk lära följer också omoral och dekadens. Skökan, som genom falsk lära dragit folkmassorna bort från Gud, har också försökt ersätta Honom med överflödssamhällets status, lyx och sexdyrkan. Som ett aktuellt, nutida exempel kan nämnas att det i Svenska kyrkan idag ibland förekommer rent kusliga inslag i vissa gudstjänster (t.ex. homosexuella regnbågsmässor) där sexkulten oförblommerrat upphöjs. Det viktigaste blir att äga och njuta, oavsett om det går emot både naturen och Guds vilja. Sådant betyder ingenting. Man har sålt sig till skökan.

Sexgalenskapen är ett markant inslag i vårt samhälle. Det är bara att se på kvällstidningarnas löpsedlar. Den falska kyrkan lockar människor till sig genom att tillmötesgå deras önskemål och tillhandahåller temagudstjänster och "kulturaftnar" med lättsinnigt innehåll. Hur många har inte blivit "druckna" av det vinet? Vi måste här därför ta varning! Vi skall observera att skökan serverar otuktsvinet ur en guldbägare – alltså ur en lockande men bedräglig förpackning.

SE

VEM TÄNDER STJÄRNORNA

En bok om människans största frågor

Per Ewert

Areopagos förlag, Borås 2009, 259 sidor.

Detta är en bok i raden av apologetiska böcker som på senare tid kommit ut på svenska. Författaren Per Ewert är gymnasielärare, föreläsare och frilansskribent för flera tidningar. Han är även fellow vid den kristna tankesmedjan Chaphaminstitutet. Titeln "Vem tänder stjärnorna" är hämtad från Eva Dahlgrens kända låt från -90 talet. Enligt förlaget är det "första gången i svensk litteratur det finns en bok som tar helhetsgrepp på nutidsmänniskans existentiella frågeställningar". Vissa recensioner säger att detta är en bok för ärliga sökare.

Inledningen är skriven av Stefan Gustavsson, generalsekreterare i Svenska Evangeliska Alliansen och har som rubrik "Tid för omprövning?" Han menar att tiden nu är inne för omprövning av inställningen till den kristna tron. Denna bok skulle då enligt honom bidra till det genom sin resonerande och samtalande attityd till den moderne europén. Förebilden är aposteln Paulus som förde kristendomen till Europa med övertygande argument. En resonerande attityd till de stora livsfrågorna kan vara ett bidrag till framgång för kristendomen, menar han. Läsaren välkomnas med på en resa som man aldrig ska glömma. Det låter onekligen spännande.

De frågor som tas upp till behandling är bl.a.: Vem eller vad ligger bakom allting? Vilka är vi? Varför finns det så mycket ondska i världen? Vad händer efter döden? Hur kan vi nå den sanna lyckan? Vad är livets mening?

Boken har onekligen en resonerande ton. Det är främst tre världsbilder som presenteras som de enda möjliga som orsak till allting. Ewert talar genomgående om "världsbilder" istället för "tro". Förmodligen är

anledningen att tro är ett ord som ofta sätts i motsatsförhållande till vetande. Enligt författaren finns det bara tre alternativa världsbilder:

1) Den *ateistiska* världsbilden som säger att det enda som existerar är sådant som kan registreras av våra fysiska sinnen.

2) Den *panteistiska* som menar att något större ligger bakom allting. Detta något är en opersonlig andlig verklighet. Exempel på sådana tankegångar finns hos t.ex. hinduismen, buddhismen, taoismen etc.

3) Den *teistiska* som betonar en tro på en skapande och uppehållande gud, en gud som själv är oskapad och evig (sid. 21). Det sistnämnda alternativet är då enligt författaren det mest trovärdiga alternativet som svar. Detta alternativ är inte enbart ett kristet alternativ utan finns inom islam, judendom och kristendom i alla dess former.

I kapitlet *Vad händer efter döden?* får s.k. nära-döden-upplevelser antyda att det finns något bortom detta liv. Ett annat exempel är människors föreställningar om en fortsättning efter döden: "Många är de dödsrunor som beskriver hur hätska gudsförnekare ... 'ler i sin himmel' Och lika många är nog de begravningstal som berättar om hur strikt icke-religiösa människor nu får spela golf/åka segelbåt/spela elgitarr, eller vad som nu varit den dödes stora passion i livet, tillsammans med sankte Per" (sid. 174/175). Varken nära-döden-upplevelser eller dödsrunor är annat än subjektiva och svaga indicier på dödens följd och skapas för vad de är.

Men den moderna människans likgiltighet inför döden undgår inte Ewert utan betraktas av honom som "opium". Ett citat från den polske poeten Czesław Miłosz, som levt under både nazism och kommunistiskt förtryck, visar allvaret i denna likgiltighet. "Ett verkligt folkets opium är tron på ett intet efter döden – den väldiga trösten i övertygelsen att vi inte kommer att bli dömda för vårt förräderi, girighet, feghet och mord" (sid. 176).

När den kristna världsbildens syn på dödens följd ska presenteras citeras ur Uppenbarelseboken 21:4. Med utgångspunkt från denna vers framställs döden som människans värsta fiende. Ewert beskriver också helt riktigt hur Jesus som Gud själv stiger ner och låter sig dödas för att besegra döden (sid. 183). Men när tillämpningen framställs kommer osäkerheten fram: "Vi kan bara helt kort slå fast att om den kristna tron är sann, behöver människan knappast leva i fruktan för att helt oförutsett råka hamna på en plats man inte önskat sig" (sid. 184). Är den kristna tron sann? Då finns det två utgångar ur detta liv. Den troende

vet vart han kommer. Han har Guds löfte om den eviga saligheten. I den citerade bibelversen ur Upp.21:4 konstateras nämligen att i de saligas himmel är döden för evigt borta.

I kapitlet *Hur vi kan få den sanna lyckan* tas fler bibelord upp, bl.a. Efesierbrevet 1:7: *"I honom och genom hans blod har vi friköpts och fått förlåtelse för våra överträdelser."* Denna bibelvers är så stark att Ewerts utredning blir näst intill komisk. Jag citerar: "Hans död och uppståndelse innebar förlåtelse och upprättelse för mänskligheten, *men också en ny möjlighet till den gudsgemenskap som vi söker*" (sid. 217, kurs. av mig). Här tar den sista satsen helt bort vad den första säger. Kristi död och uppståndelse är en verklighet som innebär upprättelse för oss människor. Det är det som är evangelium, det som utgör själva frälsningen. Det är inte bara en möjlighet, det är ett fullbordat faktum. Därför är det inte en "ny möjlighet", det är en evig sanning, den enda räddningen för oss. Det är inget som vi uppnår genom vårt sökande efter en gudsgemenskap. Det är genom den helige Andes kallelse genom Bibelns ord som vi uppnår detta. Samma Bibel säger oss att det finns ingen människa som söker Gud, alla har avfallit. Detta är *Sanningen om människan* (Ps. 14:2).

Påståendet på sidan 24 att den gudlösa världsbilden fått sitt starkaste fäste i de länder som mest påverkades av reformationen är ett påstående taget ur luften. Också att reformationen främst vände sig mot kyrkans alltför starka betoning av ceremonier vilket skulle orsakat en vilshenhet hos många. Reformationen vände sig inte i första hand mot ceremonierna utan mot den falska och farliga läran, dikterad av en grym påve i Rom. Reformation betyder åter till ursprunget, den apostoliska tron. Det var reformatörernas drivkraft och det gjorde samtidigt att vissa ceremonier som avlatshandel och relikdyrkan förkastades. Den gudlösa världsbilden har sitt ursprung i människans onda och bortvända hjärta och inte i avsaknaden av ceremonier.

Denna bok är onekligen pedagogiskt skriven och har vissa förtjänster i sitt resonemang, men under läsningen återkommer man till frågan: För vilka är denna bok skriven? "Jag vill med denna bok ta dig med på en resa för att försöka se vilken världsbild som ger den *trovärdigaste förklaringen* (kurs. av mig) av den verklighet vi lever i" (sid.13). Efter genomläsningen kan själva resmålet ifrågasättas. Den teistiska världsbilden såsom den är framställd i denna bok är inte övertygande. Men när Ewert säger att utan Gud finns ingen sanning med stort S (sid.35), är

det sant. Men då rör det sig om den Sanne Guden. Här finns det anledning till resenärens besvikelse. Borde inte resan lett fram till Sanningens källa, den uppenbarade sanningen?

Fortbollslagen använder sig av övertygade hejarklackar. Frågan är om Gud egentligen behöver några sådana. Hans lärjungar ska ju förkunna allt det som är dem befallt. De ska känna hans vilja och undervisning. De behöver inte lägga värdefull tid på att "förklara" det som ändå inte går att förklara. Det finns andra som kan göra det. När Paulus kom med evangelium till Europa var det inte förnekelsen av en gud som var aktuellt. Det var inte en strid mellan ateism och gudstro utan en strid mellan teister. Det var inte heller bara lugna akademiska disputationer som förekom. På den andra missionsresan till Filippi slet man av honom och hans medhjälpare kläderna och piskade dem och satte dem i fängelse (Apg.16). Och i Berea och Tessalonika blev det upplopp så att hans vänner fick skicka honom därifrån (Apg.17). Stjärnorna har inte tänt sig själva, det förstår de flesta. Pauli evangelium var ett mysterium för den tidens européer precis som det är idag. Skillnaden är inte så stor mellan den antike och den moderne europén. Korsets evangelium förblir en dårskap för förnuftet.

Alvar Svenson

Gåvoredovisning maj-juli 2010

Thomas Wahlgren 3 000, Raymond Backsjö 400, Gert Lindell, Stockholm 200, Lars Isaksson, Huddinge 300, Kollekt Luth Immanuelsförsamlingen 1240, Anonym 1000, Ove o Anna-lisa Bengtsson, Örkelljunga 200, Gunnar Söreke, Gemla 300, M o E Häggström, Piteå 500, Alvar Svenson, Lagan 1000, Gustav o Els-Margret Åström, Uppsala 500, Uno Andersson, Kristianstad 500, Christian o Johanna Ahlskog, Finland 30 EUR.

Gåva med anledning av Birgitta Erlandssons 70-årsdag:
Torsten Carlsson, Uppsala 500, Odd Welde, Håvik 1000 NOK.

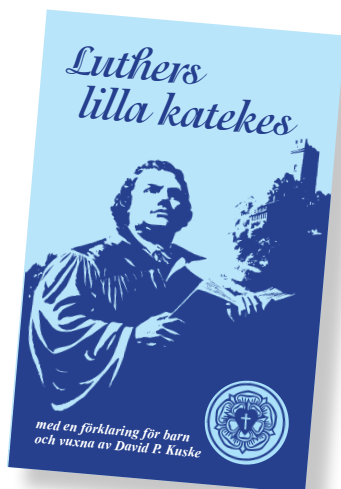
För tidskriftens gratisspridning

Per Balldin, Mellbystrand 1 000, Gustav o Els-Margret Åström, Uppsala 500, Lotta Göransson, Skövde 800.

Varmt tack för era generösa gåvor. Det gläder oss att så många vill stödja spridningen av "Guds nåderika evangelium" (Apg. 20:24) och bibeltrogen undervisning. "För evigt, HERRE, står ditt ord fast i himlen. Från släkte till släkte varar din trofasthet" (Ps. 119:89f).

Kassör och red.

*Ny reviderad
upplaga*

LUTHERS LILLA KATEKES

av David P. Kuske

Kostar endast 175 kr

(384 sidor och inbunden)

Beställs från

BIBLICUM FÖRLAG, Släntvägen 10, 331 35 Värnamo.

E-mail: biblicum@bredband.net

Vädjan om hjälp

- Vi vädjar till alla som förstår värdet av ett fritt bibelforskningscentrum för information och forskning att ekonomiskt stödja Stiftelsen Biblicum. Utan trogna understödjare kan Biblicum inte fullfölja sin viktiga uppgift.

Bankgiro Sverige 251-4701
Plusgiro Sverige 15 23 35-6
DnB NOR Norge 7877.08.15400
SAMPO Finland 800017-70843747

- Hjälp oss att sprida våra böcker och småskrifter! Inte minst studerande och lärare behöver en saklig information om Bibeln och bibelforskningen, som inte tar sin utgångspunkt i förlegade bibelkritiska teorier utan noggrant presenterar .

- Hjälp oss också att få flera understödjare och prenumeranter på vår tidskrift!

Stiftelsen Biblicum

Besöksadress:

Hantverkaregatan 8B, 341 36 Ljungby. Tel 0372/86303

Postadress:

Ordförande Alvar Svenson, Klasgatan 10, 340 14 Lagan
Tel 0372/30857. E-mail: alvarsvenson@yahoo.se

Tidskriftens expedition:

Ingvar Adriansson, Släntvägen 10, 331 35 Värnamo
Tel 0370/18217. E-mail: biblicum@bredband.net

Kontakt i Norge:

Egil Edvardsen, Solåsvn. 20, 4330 Algård Tel 51617540.
E-mail: egil.edvardsen@luthersk-kirke.no